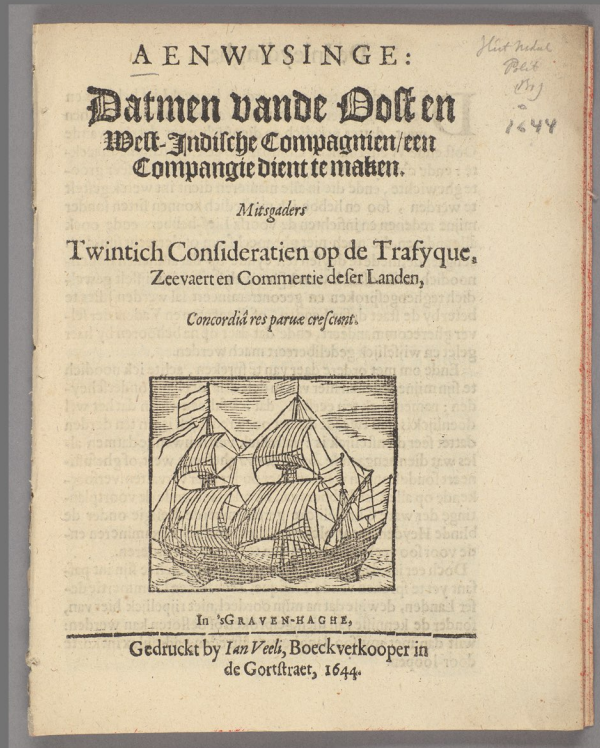

Aenwysinge: Datmen vande Oost- en West-Indische Compagnien, ...

Tryck // / I25 B I4 c Br. I664 Aanwijzing.

Tillkomstâr 1644
Digitaliserad år 2019

A E N W Y S I N G E :

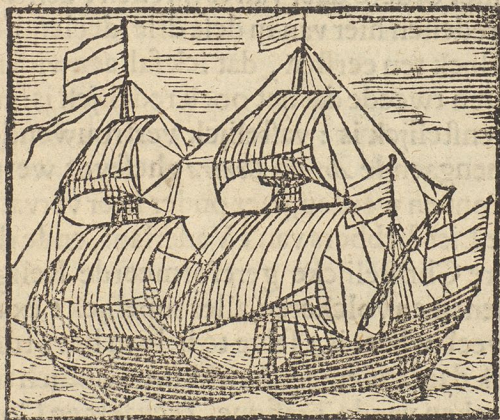
**Datmen vande Oost en
West-Indische Compagnien/een
Compangie dient te maken.**

*Hier medel
Blij
1644*

Mitsgaders

**Twintich Consideratien op de Trafyque,
Zeevaert en Commertie deser Landen,**

Concordiâ res parue crescunt.

In 'sGRAVEN-HAGHE,

Gedruckt by *Ian Veeli*, Boeckverkooper in
de Gortstraet, 1644.

De Inleydinghe.

Dewijle datter teghenwoordich by veel Lief hebbers en verstandige perſoonen van't Vaderlant voorgheſlaghen wert, dattet noodich en dienſtich waer datmen vande Ooft ende Weſt-Indiſche Compagnie eē Compaignie maecte: ende dat my het ſelfde dunckt te zijn een ſake van ſeer groote ghewichte, ende die in alle manieren dient int werck geſtelt te werden, ſoo en hebbe ick niet ledich konnen ſitten ſonder mijne redenen en inſichten de voorſz Lief-hebbers ende oock alle anderen, die noch niet ghenoechſaem onderrecht ſijn, dien aengaende, mede te deylen ten eynde op dat alſulcken hoochnoodich en Godſalich werck [het welcke ongetwijffelt gewel-dich teghengesproken en gecontramineert ſal werden] dies te beter by de ſtaet deſer Landen, of Regenten en Vaders der ſelver gherecommandeert, ende dat daer op na behooren by haer gelet en wijselijck gedelibereert mach werden.

Ende om met ordere daer van te ſpreken, achte ick noodich te ſijn mijne redenen hier van in deſe drie deelen t'onderscheyden: namentlijck ten eerſten, dat ick ſal aenwijſen dat het wel doenlijck is: ten tweede dat het oock redelijck is: en ten derden dattet ſeer dienſtelijck is: vaſtelijck vertrouwende datmen alles wat dien aengaende *Pro* en *Contra* gheſeydt wert, of gheſuftineert ſoude konnen werden, daer onder haer vervatten: verſoekende op alle Lief-hebbers van't Vaderlant, ende de voortplantinge der ware Chriſtelijcke gereformeerde Religie onder de blinde Heydenen en volckeren, alles rijpelijck t'examineren ende voor ſoo veel in haer is, t'ſelve te helpen bevorderen.

Doch eer ick daer toe trede, dunckt my noodich te ſijn int paſſant yet te ſpreken vande Traſique, Zeevaert en Commertie deſer Landen, dewijle dat na mijn oordeel, niet rijpelijck hier van, ſonder de kenniſſe van dien, geſproken of beſloten kan werden: wilt dan met my ſoo langhe eens aſtreden, ende ſulcx int korte door-loopen.

XX

Consideratien/

Op de Trafijque, Zeevaert, en Commer- tie deser Landen.

De Trafique / Zeebaert en Commercie die in dese Landen wert gebzeven en gheererceert is inder daet de ziel van onsen staet, / lieven van ons lichaem ende de groote Peerle aen onse Croon/doch alhoewel by alle verstandighe dat wel bekend is / soo laet ons echter / tot een rememoratie van dien / dat int kortste eens beschrijven / op dat die geene die noch ten hollen daer van niet en zijn onberrrecht / oock dat selve mogen weten / ende onse nakomelingen mede inscherpen.

Ten eersten, dan / soo moetmen weten dat dese vereenichde Nederlanden / ende specialijck Hollant en Zee-lant / van nature de alderbequaemste gelegentheyt hebben tot den algheemeene Coop-handel / Trafique en Zeebaert dooz de heele werelt / ende dat niet alleen van wegen hare situatie / of datse sodanich leggen datse upt de selve in dnye dagen in Engeland / Schot-lant / en Iutlant / in ses of seven daghen in Franckrijck / Nylant / Denemercken / Noorwegen en Swede / in veertien daghen in Spaengien / Pooztugael / Barbarpe / de Canarische / en Vlaemische Eplanden / mitsgaders tot Dan-sick en Coninr-bergen / in drie weecken in Moscovien / tot Riga en Kibel / ende in een maent of ses weecken in Italien Gyecken-lant en Turkie konnen zeplen : mochte oock niet alleen / dat de groote en treffelijcke Rivieren van de Ghyjn / Maes / Scheide / Isel ende Eems voor by en deur haer loopē dat oock de selve en Weserdicht by haer leggen / by welke gelegentheyt / ip tot den handel van Duytslant en andere naburige Landen voor alle andere natten geprefereert zijn / maer oock van wegen hare inwoonders der welker veel buysenden daer toe geinloyeert konnen werden / so tot Scheyen te bouwen als ter Zee te varen / int regart dat de Lant-bouwerije / insonderheyt in Hollant / by het Vrouvolck wozt waergghenomen / die de Kraes en Boter meest maken / ende koepen regeeren / behalven dat doorgaens alle of de meeste Ingeseten seer tot den Coophandelen Zeebaert genecht zijn.

Ten tweede, soo ist sulcx dat de Trafique / Zeebaert en Commercie dese laeste hondert Jaren / en insonderheyt sedert dat de Steden van Antwerpon / Gent en Brugge nu lest by den Coninck van Spagnien zijn verobert sodanich in dese Landen is aengewassen en toegenomen dat d' Ingesetenen van dien onder haer getrocken hebben / meest den handel over den geheelen

aerthodem te water ende alle anderen die ontrocken / sulcx datter nu gheen plaats of Landt nauwelijck kan ghenoecht werden / daer sy niet en baren en Traffiqueren / ten ware de Landen van West-Indien leggende onder tgebiedt van den Coninck van Castilie / en eenighe andere daer sy noch naer trachten.

Ten derden, 'Tis mede sulcx dat d' Ingesetenen deser Landen van nature niet alleen genegen maer oock seer abiel of bequaem zijn tot de Commertie ende Zeevaert / mitsgaders het bouwen van Schepen en alles wat daer aen dependeert / int regart van haer goet verstant / neersticheyt / getrouwichheit en goetaerdicheyt / sulcx datmen met waerheit wel mach seggen dat haers gelijcke in de weerelt daeriane niet en is ende dat sy met halff soo veel volck en kosten een Schip sullen uptrusten en over Zee brengen als eenighe andere natien / het welke dan geen klepne oorzaecke is vande groote Zeevaert en Commertie deser Landen / ende waer doozd' Ingesetenen van dien / daerinne in soo korten tijt zijn toegenomen.

Ten vierden, 'Ist oock waerachtich dat dooz de goede gelegentheit deser Landen tot de algemeene of generale Commertie / Zeevaert en Traffique dooz de heele weerelt / een seer groot getal van menschen / upt alle Landen en steden van Europa / in deselve haer hebben neergeset / gelijck dat gemeenelijck gebeurt / sulcx dat deselve alle andere Landen verre overtreffen in alderhande hantwercken en Manufacturē / so van Sijde / Linnē / Wolle / Katoen / Gout / Silber / Koper / Tin / Yser en alle andere stoffen / dewelcke tot veel Millioenen in waerde Jaerlijcx upt deselve Landen werden verboert om in andere Landen geconsumeert te werden / zynde alle deselve gelijck als vyzchten van dien.

Ten vijften, 'Tis mede onwederspreckelijck dat dooz dese groote Traffique en Zeevaert / de particuliere Steden niet alleen van dese Landen ongelooftelijck zijn verbeterd / vergroot en in kostelijcke gebouwen toegenomen / maer oock de platte Landen van dien : Hier en boven soo is daer dooz den Staet deser Landen / medtatelijck te spreken / soodanich verbeterd dat se niet alleen hondert plaetsen tot haer defentie ropalijck hebben gefortificeert en geprobideert / maer oock dat se in dienst hebben ende konnen onderhouden wel tachtich duysent mannen en hondert en vijftich Schepen van Oorzoge : boven en behalven dat sy noch alles hebben wat tot den Oorzoge meer van noode is : sulcx dat deselve Landen suffisante macht hebben om met Godes hulpe / haer selven te defendeeren / niet alleen tegen den Coninck van Spangnien / haer onversoenelijcke Dpant / maer oock tegen alle anderen die haer soude willen aentasten / mitsgaders : om by goede occasie offensieve Oorzoge te voeren : hier en boven ist credit van dien daer dooz oock seer vergroot sulcx dat se tegen klepne intresie / van d' Ingesetenen / soo veel penningen konnē krijgen als sy begeert : ter sake van alle 'twelcke sy by alle Potentaten des werelts so danig werden gerespecteert eben als of speen machtych en geweldich Coninckrijck waren / gelijck oock meer als reden is.

Ten seften, 't 'Is mede een saecke die van geen klepne consideratie is / dat dooz de Commertie / en Zeevaert die dese seftich laeste Jaren in dese Landen

den is geperceert d' Ingesetenen van dien soodantich in middelen of Kapita-
 raten zijn toegenomen / dat men met waerheyt wel kan seggen dat sy de
 grootste schat en rijkdom des weerelts besitten : want als men dat Point
 curieuelijc soude willen ondersoeken / men sal bevinden dat by deselve zijn
 daer sy absoluyt over commanden meer dan duysent Scheyen / die be-
 quaem zijn ten Oorloghe te gebuycken / behalven noch wel soo veel Schey-
 en Breeylen die eygentlyck bequaem zijn om de koopmanschapy over Zee
 te halen en te byengen: ick late staen alle de Haringbuisen en binnelantsehe
 Scheyen die wel ses duysent zijn int getal: Item / dat sy in haer dienst heb-
 ben over de tachtich duysent Man Zee-luyden / het fraepste volck vande
 weereelt die in getrouwichheyt / abielheyt / en andere Scheeps-deuchden
 haers gelijcken niet en hebben : voorts d' Ammonitie / en dat het alderzyn-
 tipaelste van allen is / namentlyck de schat van gelt en goet die sy besitten /
 is soo groot dat ick wel seker ben dat alle Potentaten van Europa / of alle
 der selver schatten by een gelecht / niet en soude konnen by de haeren verge-
 leken werden : een saetlic oyt hoochste te verwonderen / ende het welke de
 weereelt vooz dese noyt en heeft beleest.

Ten seventen, Dyt dese Particulieren is oock d' Oost-Indische Compa-
 gnie opgherecht : dewelcke inden tijdt van verrich Jaren tot die macht is
 geklommen dat se tegenwoordich in haeren dienst heeft wel vijftien duysent
 Man / en honderdt en vyftich Scheyen alle bequaem ten Oorloghe /
 Item dat se besitten of ghenoechsaem alleen in haer ghewelt heeft de Mo-
 lucksche Eylanden / daer de Paghelen en Potemusshaten groepen / ende
 daer de Foulie wast / zijnde de Ziel vande Oost-Indische Regotie: daer en
 boven heeft se eygen Steden en vaste plaetsen aldaer / eensdeels die sy selfs
 gebout ende anderdeels de Boortegijse ontnomen hebben: behalven voorts
 haer Cantoozen dooz heel Indien : Sy staen met meest alle Coningen al-
 daer in goede vrientshap / en kontrakt wegen de Regotie der selver Landen
 sy hebben seer abiele persoonen in haeren dienst / ende regeren haeren staet
 met seer goede ozyere : haer vpaenden ontsien sy niet / ja tasten die selfs aen
 by goede occasie : sy hebben oock de selve groote afbzeuck gedaen ende veel
 rijcke gheladen scheyen afgenomen. In somma / men soude niet recht van
 haer konnen segghen dat sy meester zijn vande Oost-Indische Regotie / de
 welke van so groote merite is dat ick / noch niemant machtich is / t selve
 na waerde te beschrijven : alleene wil ick alle verstandigen te bedencken ge-
 ven / dat / als dooz dese haer Crasque hier te Lande ghebracht werden de
 waerde van ontrent tachtich of hondert tonnen gouts aen koopmanschapy-
 part alle Jaren / ende daer tegens maer uytghesonden wert maer het vierde
 part van dien / gelijck oock maer gheschiet (alle Equipagien en Dictua'ien
 uytghesondert noch oock de wijnen / Inlantsehe Manufacturen en hande
 wercken die sy mee nemen niet gherekent / om dat al t selve vuchten vane
 Lant zijn] so kan een pgelijck van daer uyt soo klaer als den dach wel reke-
 nen / wat proffijt het gemeene ende de Compagnie int besonder vooz haer
 Participanten daer uyt al heeft getrocken / ende noch van Jaer tot Jaer is
 treckende / ende consequentelijck wat groote proffijten dat d' Inghesetenen
 vande

vande Coninck van Spagnien daer dooz zijn ontrocken : hier en boben staet op dien handel noch dit te considereren dat de Particuliere Inghesetenen deser Landen/daer dooz oock eē bysondere goede occasie hebben/omme met de overkomende goederen haer Particulier proffijt te doen/ met deselve te koopē gelijck als upt d'eerste hant ende na alle andere Landen te senden daer die begeert zijn : Spetlijck ist seker dat dese Oostindische handel geen kleynē oozsaecte is /vande vermeerderinge der Commercie en Zeevaert deser Landen/ende een verskeringe vande geduricheyt van dien :

Ten achtsten, Vt dese Gemeente hier vozen genoemt is oock opgerecht de West-Indische Compagnie/eer van meer dan van minder consideratie als d' Oost-Indische Compagnie/ en dat ten aensien/ dat d' Oost-Indische Compagnie eygentlijck of alleen maer tot dien eynde is opgerecht/om d' Ingeseten vande Coning van Spagnien die proffijten t' ontrecken/ die sy jaerlijck upt Oost-Indien haelven, ende om d' Oberdanen van dese Landen die toe te voeghen ende alsoo by consequentie den Coninck van Spagnien afbzeuck te doen tot verlichtinge van desen staet : maer de West-Indische Compagnie / heeft niet alleen grooter Capitael ghemaect maer is onder andere tot dien eynde mede opgerecht omme den Coninck van Spagnien offensivelijck in Brasilien/ Guinea/ Angola en West-Indien aen te tasten/ ende hem alle de selve Landen waert moghelijck t' ontneemen/ende dat tot dienst van alle Inghesetenen van desen Staet / eer en reputatie des selven/ voort-plantinghe vande ware Chrijtelijcke ghereformeerde Religie/ afbzeuck vande Coninck van Spagnien ende haer particulier proffijt : een sake die opt hoochste noodig was/ gelijck dat niet noodich is hier int lange te deduceren : ende is dese Compagnie van soodantige macht dat se in haren dienst houden over de thien dupsent Man/ende wel hondert en meer Schepen bequaem en wel voozsten ten oozloge : ende is niet nodich hier te verhalen wat groote daden sy heeft upt gherecht/ wat af-bzeuck sy den Coninck van Spagnien heeft gedaen/en wat groote dienst aen desen staet en d' Ingesetenen van dien/want dat soude aleen een besonder groot Tractaet verepschen/doch om int kortē daer van te spreken : Men moet bekennen en is onwederpspekelijck dat dese Compagnie soo groote daden heeft gedaen als men in geen Historien diergelijcke vint geschreven / daer men de heele Weerelt over van heeft gesproken tot grooten lof van haer en desen staet : dat se daer dooz de mediate oozsake zijn van dat haer Ho: Mog: ende zijn Hooghheit hier te lande offensive den Coninck van Spagnien hebben aengetast en tot verschepte tijden merckelijcke af-bzeuck gedaen: En dat oord' Oost-Indische Compagnie/geburende hare proceduren/ haren staet hpna in volkomen perfectie heeft gebzacht : ende of wel dese Compagnie aen haer participanten so groote winsten tot noch toe niet en heeft konnen uptdeple als d' Oostindische Compagnie aen haer participanten/daer upt en moeten te dencht en nuttigheyt van dien niet oozdeelen/maer die moet eygentlijck in haer actien ende gemeene nuttigheyt gesocht werden/ waer inne dese Compagnie d' Oost-Indische soo verde passeert / als by mantere van spreken/de Son de Mane doet : de nuttigheyt die de gemeene Ingesetenen van dese Landen daer upt trecken/zijn seer groot/sulcx dat men wel een heel

Trac.

Tractaet daer van soude konnen maken / doch 't selve kan e. sich sintz daer
 upt afgenomen werden / dat sy Jaerlijcx in dese Landen brengen / upt de
 g. artieren of Landen die sy den Coninck van Spangien hebben afgheno-
 men als ander sintz / over de t'festigh Connen Gouts / soo in Gout als
 Cooymanschappen : welke Cooymanschappen met groot proffijt vande
 Particulieren / ende tot groot voozveel van den Staet na andere Landen
 wederom werden gesonden / en daer verhandelt ende dat daer tegens her der-
 teparat soo veel niet derwaerts wert gesonden / wel verstaende dat daer voo-
 ren andere Landen hebben ghevrocken : want alles wat meer derwaerts
 gaet so van Inlantsche Manufacturen en andere hantwercken / gelijck ooc
 alle Equipagien / en Victualien zijn eyghentlijck / ten aensien vant gemeen-
 geen onkosten / dewijle alle t' selve vruchten zijn van 't Lant en eygen hant-
 wercken van d' Ingesetenen : alle welke beneficien / dooz dese Compagnie /
 d' Onderdanen vande Coninck van Spagnien zijn ontrocken / ende dese
 Landen toegebracht ende is mede van geen klepne consideratie dat dooz de-
 se Compagnie de algemeene Traffique / Zeevaart en Commertie deser Lan-
 den oock grootelijcx wert bebestigt / en versekeret / ende van tijt tot tijt desel-
 ve noch meer en meer sal doen wassen en toenemen / gelijck dat alle verstan-
 digen sullen oogdeelen.

Ten negenste, 't Is mede sulcx dat niet alleen de Particuliere Ingesete-
 nen deser Landen / bp de vooznoemde Traffique / Zeevaart en Commertie
 beneficien trecken / die daer mede omgaen of haer selven daerinne exerceren /
 gelijck daer zijn alle Coopluyden / Winckel-Houders en Ambach- luyden /
 maer oock mede alle andere Inghesetenen van wat staet ofte condittien die
 oock zijn : want daer dooz konnen alle per soonen die legghende penninghen
 hebben de selve tot goede interesse upt fetten / t' sy van aen 't Lant ofte ande-
 re die aen de negotie dependeren op d' een of d' ander wijse : de Landen en
 Dursen zijn daer dooz niet alleen in waerde maer oock in Jaerlijcksche
 Pacht ende Duyz seer gheresen ende dat doozt groot gelt dat daer dooz hier
 int Land komt / en dat d' Ingesetenen in getal so seer toenemen / oock dat de
 vruchten soo wel gelden / gelijckmen dat van tijt tot tijt / na dat de Traffique
 en Zeevaart is toegenomen / heeft ghesien / sulcx dat alle die geene de welc-
 hers middelen ter saecke van sulcx / of in de waerde of incomsten zijn ver-
 groot dat selve naest Godt / de Traffique / Commertie en Zeevaart hebben
 toe te schryven : hier neffens soo mochten oock alle luyden van staet en of-
 fittien mede ghedencken / dat hare Jaerlijcksche tractementen en andere be-
 nefittien die sy trecken al mede daer upt zijn haer vooznaemste voetsel trec-
 ken al mede daer upt zijn haer vooznaemste voetsel trecken gelijck mede alle
 Advocaten / Secretarissen / Procureurs / Notarissen / Clercken / Beurwaer-
 ders / Bodden / en alle andere per soonen van soodantge Vocatien / die int aen-
 sien geen gemeenschap met de Negotie / schijnen te hebben / ten aensien dat
 alle de selve condittien / en Vocatien al mede indirectelijck daer aen depen-
 deren / ofte dooz de selve te beter vallen.

Ten thiensten, Men moet oock dit weten / dat de groote traffique / Zeevaart
 en Commertie deser Landen / oock een oorzaecke is dat veel groote Capita-
 len upt andere Landen in dese werden gebracht / ende dat vooznamenlijck
 om dat deselve tot rebelijcke avance aldaer konnen aenghelecht of gheim-
 plopeert

ploeyert werden / so op de gemeene Comptotren / of onder de kooplyden / als inde koopmanschey selfs / waer toe d' een of d' ander occaste aldaer niet en ontbreect : behalven dat mede om gelijcke reden veel honderden menschen uyt andere Landen daer Jaerlijckly komen woonen / om haer selven / of haer penningen / of andere luyden haer middelen in de voorszeyde Negotie t' Am lojeeren / of d' een of d' ander van dien te dienen : sulck dat de groote Crasique / Zeevaert en Commercie deser Landen een rechte sponse of pomy is waer voorsz groote schatten / rijckdommen en meenichte van menschen in dese Landen werden getrocken en gehouden tot groote versterkinge der selver .

Ten elften. Alle die de humeuren vande gemeene Coopluyden en Ingese-tenen deser Landen kennen / sullen eendzachtich dit getuygen / dat deselve seer inclinieren tot societeyten of om in Compagnien met anderen haere penningen aen te leggen / t' sp dan om daermede simpelich proffijt te doen / gelijckmen dat gesten heeft by t' opzichten vande Magelantische / Groenlantische ende andere ontalliche onbekende Compagnien / die by of onder haer voorsz desen zijn gemaect geweest ende noch alle dagen gemaect worden / mit sgaders by t' bedijken van verscheyde Wateren en Meeren hier te Lande en elders : t' sp dan oock om niet alleenelijck proffijt te doen maer oock om daer neffens d' Onderdanen van den Coninck van Spagnien afbreuck te doen / velijck dat alle de Dybuys- Schepen getuygen die hier te Lande voorsz desen by de Particulieren zijn uytgeret : t' sp dan oock / om niet alleen proffijt voorsz haer te doen / maer oock den Coninck van Spaengien afbreuck / en tot versherminge vande gemeene Crasique / Zeevaert en Commercie deser Landen / gelijck dat de oude en nieuwe Geusen sullen seggen : t' sp dan om niet alleen voorsz haer Comp proffijt te doen / des Coninck van Spaengiens Landen haer Negotie t' ontrecken / maer oock om de selve hier int Lant te stabileren / gelijck dat klaerlijck te sien is by t' formieren van verscheyden oude ende daer naer by de leste nieuwe vereenichde Oost-Indische Compagnie : t' sp dan oock / om niet alleen voorsz haer Comp. proffijt te doen / des Coninck Landen haer Negotie t' ontrecken / deselve hier te Lande te transporteren / maer oock om den voorsz Coninck van Spaengien onsen Wyant ende zyn onderdanen offensivelijck te water en te Lande aen te tasten / afbreuck te doen en te bekrighen / tot verlichtinghe vande sware oozloge en lasten hier te Lande / mit sgaders omme de ware Christelyche Ghereformeerde Religie onder de blinde Heydenen voort te planten het welcke de West-Indische Compagnie getuycht diemen hier te Lande tot dien eynde heeft ogherecht : sulck dat daer aen niet en is te twijffelen / souden noch eens een ander en grooter Compagnie hier int Lant wilde opzichten / ende op eenighe goede Fondamenten sonderen / of sulck soude geschieden ende voorzaer t' selve en is niet vreemt / want men sien gemeenelijck in al sulcke gelegentheyt / dat als alles by verstandige byzomen en ervaren luyden woort overleydt / uytgevoert / ende geadministreeert / die al t' samen opt gemeene beste of de Maymen der selver Societept alleen sien en dat betrachten : men heeft oock by experientie bevonden dat meest alle

Com.

Compagnien/diemen hier te Lande heeft opgerecht / en na' behoozen geadm
 ministreet groote proffijten hebben gegeven / en wel zyn gesuccedeert / gelyc
 alle de vooz verhaelde exempel en daer getuygen van zyn / ende sulcx seggen.

Ten waelsten, t' Is mede wel te amoteren / als d' Ingesetenen van de / en
 staet met malkanderen eenige Compagnie hebben opgerecht / dat sy daer
 inne niet licht beswyken / in cas dat int eerste / ofte so na so dan alles na ver
 moede niet en succedeert / ofte dat haer merckelijcke ongelucken overkomen /
 maer dat sy dies niet tegen staende / niet groote couragie daer inne continue
 ren ende dat sulcx haer oock meestendeel wel is geluckt / gelyck daer van ex
 empelen zyn / als het uptsenden vande eerste Scheypen na Oost-Indien /
 welcke vopagie / alhoewel die qualick afliep / soo en kont e sulcx de reders
 van dien en andere personen niet affschycken / omme noch machtiger
 bloot wederom derwaerts te senden / dat so wel is gesuccedeert dat daer op
 herschepde Compagnien ende namaels de vereenichde Oost-Indische
 Compagnie is geformeert / waer upt de tegenwoordige groote en profitabile
 Oost-Indische handel / Zeebaert en Commertie niet zyn appendantie is
 gesproten : de Bedijkinghe Beemster en Diemer- Meer konnen dit mede
 ghetuygen / dewelcke wederom in-ghelooopen zynde / met soo groote cou
 ragie vande Societeit van dien zyn hervat / alse eerst begonnen waren :
 de Navigatien vande wiggats verclaert dit mede / dewelcke hoewel dat se
 eens en meer malen ongeluckich was begonnen / effenwel noch ten derde en
 vierdemaal is ondernomen : maer insonderheyt is daer van een levendich
 exempel de West-Indische Compagnie / dewelcke niet tegenstaende dat se
 de Bapa de todos los Santos wederom had verlozen / ende dat alle haer on
 kosten om deselve t' onsetzen te vergeefs gespendeert waren / die veel tonnen
 Gouts inporteerden / soo heeft sy nochtans couraestelijck in haer voozne
 men volhert / ende is haer dat soo wel geluckt dat sy in korten tijt alle haer
 gelade schade heeft overwonnen / en daerenboven noch groot proffijt gedaen /
 sulcx dat se aen haer participanten vijftich percento heeft uptgekeert : Na
 derhant heeft sy wederom tot uptvoeringe van haere dessinen / ende om
 haer te maintineren tot tweemaal toe haer Capitael vergroot ende ghe
 noechsaem verdubbelt.

Ten dertienden, t' Is oock aenmerckens waerdich / dat dese ghemeene
 Participanten en andere buyten haer hebben gepzactiseert ende een mid
 del gevonden / omme haer actien of portien / die sy in eenich Compagnie
 hebben / tot alle tijden te konnen Veralieneren / Transporteren / verseten
 of verkopen / ende dat / omme niet alleene daer dooz upt haer Societeit quijt
 te worden die geen goet geboelen daer van en heeft en andere in stede te kry
 gen van beter couragie / Aem oock omme tot allen tijden haer penningen
 wederom daer upt te konnen trecken / alst haer niet langer gelegen is die
 daer in te houden of te nissen / maer oock om alle sterf-huypen en erfgena
 men van dien te accomoderen om haer gelt wederom te doen hebben / son
 der datmen gehouden is daer na te wachtē tot dat de rekeninghe vande vooz
 schrebe Compagnie ten eynde gelooopen is / ofte datmen om alle sodanige de
 voozsepe Compagnie behoest de dissolveren / het welcke een saecke is van
 groote ge

gediensticheyt / ten aensien vande welcke d' Ingesctenen dies te lieber en eerder haer penningen in de societeyten leggen.

Ten veertiende, Alsmen oock acht slaet op de oude gebzuykelijcke wijze inde gemeene Crafyque/Zeebaert en Commerctie deser Landen / soo salmen bevinden dat die meest in Societeyten bestaet / want al van outs is gebzuyck geweest gelijck noch is / datter qualick een Bups of Hulck of Boot hier int Lant is uptgereet of versonden / of sekere persouen hebben met malkanderen dat gedaen / ende heeftmen continueelijck tot desen dage toe dat soo verbolcht/selvs mede int uptreden van alle andere Schepen/die buyten slants varen / so datmen met waerheyt wel seggen mach datter van hondert Schepen niet een anders wert uptgerust als by een besonder Compagnie/diemen daerom oock Reders noemt vandit of dat Schip / en bewelcke dienvolgens met malkanderen tot het gemeene beste van dien / so dickmaels dat bereycht wert : ende daer komt het van daen dat de Commerctie/Zeebaert en Crafyque deser Landen soo seer van tijt tot tijt heeft toegenomen / om datmen die voer heeft gevolcht / en altijd / met rijpe deliberaetie te werck gaende / goede uptkomsten gesien heeft / doch d'een tijt beter als d'ander : daer upt is oock gesproten datmen hier te Lande soo veel wateren en Meeren heeft d'ooch gemaect / dat anders zijn leven niet onberwonden soude zijn geweest / Item oock de Costen West-Indische navigatien / en alle andere diemē hier in handen genomē heeft. Sulcx datmen met goet fundament kan seggen dat de voornaemste handel/Commerctie en Zeebaert deser Landen in oudersehedydelijcke Compagnien bestaet / en met rijpe deliberatie en consultatien van verstandige persouen gedreven wert.

Ten vijftiende, 't Is mede niet vande minste Consideratie dat den gemeene handel/Commerctie en Zeebaert deser Landen inder daet niet anders is / als upt alle Landen te halen wat daer te veel is / ende dat wederom te brengen daert gebzeckt of van noode is. Item alderhande materialen van buyten te halen of selvs te winnen / ende daer van te maken 'tgeene wy en andere Landen van doen hebben / Item een gebonden middel omme de hoorseyde Koopmanschappen te kunnen halen ende verbzengen / namentlijck de Schepen/sulcx dat dese Landen in der daet het Pack-hups of Wagasijn zijn van de heele weerelt / daer alles eerst gebzucht / of gemaect ende van daer versonden wert daert van node is : dien volgens hoewel dat ter hier in 't Lant sonderlingh geen Gnanen groepen / soo is daer nochtans meer Rozen als op eenige plaetse vande weerelt / ghelijck oock hoewel dat daer geen Wijnen wassen / soo vintmen nochtans daer meer Wijn als op eenich ander plaets daer die groepen / is van in Vancrickijck / Spangieu of Duptlant : Desghelijcx al groept daer geen Hout soo sietmen daer nochtans meer hout als in Noordwegen of Sweden / ende meer ephen hout als op eenige plaets van Duptlant of elders : van gelijcke is daer meer specerpe als in heel Cost-Indien : meer Supker als in Brasil daer die groept : meer Was als in Costen : meer Garen en Linnen als in Slesien : meer zijde als in Perstien / daer nochtans alle 'tselbe groept en van daen komt / ende soo van alle andere Coop-manschappen meer : een sake die op 't hoogste is te verwonderen / ende komt sulcx voornaementlijck daer door dat d' Ingesctenen

nen

nen deser Landen alle deselve waren en koopmanschappen / dooz de bequaels
hept van haer Scheyen en Scheeps-volck / so ras ende goeden koop upt al
len Landen konnen halen / ende wederom verbyzenden daer die van doen zyn /
doozt s dat sy van nature bequaem zyn omme van alderley stoffen en Mate
rialen Manufacturen en wercken te maken die by andere volckeren begeert
Werden / en sy van doen hebben / als oock upt oorzaked 'in komende en upt
gaende goederen hier te Lande weynich bezwaert ende met klepne onkosten
opgeslagen / gelost ende wederom ghescheept konnen werden.

Ten sestienden, Dese groote Crasque / Zeebaert en Commercie en is
niet alleen de mediate oorzaecke van dese florissante staet / gelijck hier voo
ren is aenghewesen / maer oock 't fondament en uysterste troost en toebliche
van dien want in ras dat de selve eenige onderwachte zwarticheyt over sou
de moghen komen / so ras sy by de Particulieren / mitsgaders by de Oost
ende West-Indische Compagnien ptonde hulpe en assistentie bekomen
van soo veel gelt er Scheyen als sy van doen heeft / tot voorzominge of ver
hinderinghe van dien / ghelijckmen dat onder andere gesien heeft als wan
neer den Wyant anno negenentwintich op de Delaw was ende Amersfoort
hadde ingenomen / en datmen vorder in val dooz des Keijzers Assistentie be
zreef de : gelijck oock noch over veel minder Jaren als wanneer de mach
tige Spaensche Scheeps-Armade onder den Generael Quiendo in dupus
was gekomen tot af-byeuck van desen staet tot welcke tijden men gesien
heeft / dat desen staet noch aen volck noch aen Scheyen noch aen gelt of yet
anders yet heeft ontzoken / om deselve armade te slaen / een saecke die by
consequentie opt hoogste noodich was / en daer de eer en reputatie der sel
ver aenhingh / ja men heeft doen gesien datse vande Particulieren in een
maent tijts ontrent hondert wel uytgheruste Oorloch Scheyen bekomen
heeft / ende dat / soo zijder twee hondert hadde willen hebben / dat sy die eben
so wel gekregen soude hebben : dat oock desen staet oorzaecke of oecaste had
de / ofte daer toe gedrongen waer / ofte sulcx tot afbyeuck van haren Wyant
noodich vout om een leger te senden in Spagnien / Italien / de Canarische
Eplanden of oock West-Indien of eenige andere Landen ober Zee gele
gen / om haren Wyant offensibelijck daer mede aen te tasten / soo en souden sy
niet een Schip daer toe behoeven te maken noch koopen nochte provideren
met ammonitie of eenige provisie van victualie / om haer leger derwaers te
voeren ende int gaen en weder keeren te spijzen / want alle dat selve souden de
Particuliere Negotianten seer gaerne aen-nemen met haer Scheyen en op
haer kosten te doen / ende dat noch tot so Civile prijs / dattet wel eens soo
veel by de staet selfs soude koste / behalven dat sulcx alles in kozten tijt soude
konnen te wege gebracht werden / ja in drie of vier maanden / al waert datse
hondert Oorlog Scheyen ende twee hondert andere Scheyen van doen had
de : ende is dit een sake van soo groote consideratie dat ick wel bylijck mach
seggen dat geen Coning noch Potentaet des werelts sodanige gelegentheyt
heeft / noch dat de Grieken noch de Romeynen dier gelijcke gehad hebben /
ende dat ter saecke van allen desen staet by den Coninck van Spagnien met
recht is te bezessen / ende by alle andere Potentaten t'extimeren.

Ten sevehiende, Deselve **Commertie** en **Zeebaert** hier te Lande/ is mede gheen klepne oozsaecke vande goede alliantien en correspondentien die desen staet heeft met de meeste Potentaten des werelts/ een saecke daer d' Ingesetenen vande dese Landen veel is aengelegen ten aensien van haer Regotie: ende is deselve Heeren en Potentaten niet minder als ons daer aen gelegen/ en konnē niet laten desen staet daer ober te beintinnen en̄ vooz de conservatie van dien/ so veel in haer is te vizileren om daer toe te contribueren/ ende dat uyt oozsaecke dat sp hier te Lande tot haer contentement in kozten tijdt en goed: koop kunnen krijgen/ in kas soo sp in eenige Oozloge zijn verballen/ of andere necessitept/ alles wat sp van noode hebben/ so van Soldaten/ Officieren/ Ingenieurs/ Constabels/ Schepen/ Bootvolck/ Geschut/ Ammunitionie/ Victualie/ Krijsgereetschap of andersints/ gelijkmen dat vooz desen aen zijn. **Wijestept** van **Dyanchrijck**/ de **Republique** van **Venetien**/ de **Continck** van **Bohemen**/ ende noch onlangs aenden **Continck** van **Doortugael** heeft gesien. Ten andere mede om dat wy haer/ al leggen sp verde van ons in kozten tij: konnen affisteren/ gelijk dickmael is gesien/ sulcx dat de alliantien en correspondentien die desen staet heeft met verschepde Potentaten / op seer goede Maximen en fundamenten zijn gefondeert / ende eer grooter dan minder sulen werden.

Ten achthiende, **Dooz** dese groote **Trafique**/ **Zeebaert** ende **Commertie** sulen buyen alle twijffel de Rijckdommen/ 'tgetal der Ingesetenen/ ende consequentelijck de macht en Reputatie van 't Lant / van Jaer tot Jaer met Godes hulpe noch wassen en toenemen/ vooznamentlijck soode selve/ als tot noch toe is gheschiet/ behoorlijck wert ghemaintneert/ ende dat is een deels af te nemen uyt de proffijten / die van tijdt tot tijdt de **Oost** ende **West-Indische** Compagnien het ghemeen toebzenghen/ daer hier voozen van is gesproken ende kan sulcx wyder besloten werden uyt de proffijten die de visscherpe vanden **Haringh**/ **Salm**/ **Traen**/ ghesoute en versche **Vissen** het gemeen heeft/ Item oock uyt de proffijten vande **Moscovische**/ **Pooztische**/ **Oosterische**/ **Deensche**/ **Sweetsche**/ **France**/ **Engelsche** / **Arische**/ **Schotsche**/ **Spaensche**/ **Barbarsche** / **Italiaensche**/ **Griekische**/ **Carihsche** en andere **Pavigatien**/ dewelcken/ hoewel 'tselve niet mogelijk is te begrooten/ Jaerlijck het gemeen een ongelooftijck groot proffijt contributeert/ ende sulcx is een deels daer uyt af te nemē/ dat vooz eerst alle vzaachten en ongelden die de **Coop-manschappen** subiect zijn en betalen/ so van de selve van buptens **Lants** te halen/ als wederom na andere **Landen** te bzenzen/ pure **Couquesten** voozt gemeen zijn/ en̄ dat daer van alleen maer moet afgaen soo veel als de **Materialen** bedragen/ daer de **Schepen** van gemaecht werden/ ende die noch maer tot alsulcken prijs als die buptenlants kosten daer die vallen/ om dat wy die met onse **Schepen** selfs halen/ de rest watter meer behoort tot het maken en uptrusten van dien/ zijn vzuhtē en arbeitswercken vant gemeen/ Item uyt de proffijten die daer en boven noch werden gebaen op de gehaelde en versonden goederen: Item dat tegen de groote proffijten diet ghemeen uyt de **Visserpe** treckt/ alleen maer moet afgaen d' onkosten aen de **Schepen**/ mitsgaders: thout tot de tomen/ en 'tsout dat daer

daer toe hoozt soo't in Doortugael kost : eynelijck krammen dat afnemen upt
 de Fabryque van de Manufacturen/ende sodanige hantwercken die in dese
 Landen worden gemaect ende buyten 's Landts gesonden/die eenige Mi-
 lisenen int Jaer importeren die daer bozen aen 't gemeen betaelt werden/ef
 dat daer tegens alleen moet afgaen 't gene de bloote stoffen buyten stants ge-
 kost hebben / die daer toe zijn gheimploeyert : hier upt sietmen dan klaer
 't gene ick hier boven wil seggen/en krammen lichtelijck oock daer upt vat-
 ten dattet gheen wonder is / dat al sulcke Landen rijck en machtich zijn/
 daer veel bychten en Manufacturen vallen die andere Landen van doen
 hebben/als dese Nederlanden/Italien/Vranckrych/Duytslandt / Polen
 en Engelandt.

En eenige sullen mogelijck hier tegen willen segghen/dat het Gemeen
 deser Landen alle de booznemde profijten wederom spenderen/soo dat haer
 noodich onderhout als andersints : Dan daer op dient voorzant woort/dat
 sulcx groot abus is / want in dat regart moetmen weten dat alles wat
 't Gemeen consumeert van spijse die hier te Lande groept of ghewonnen
 wort/dat dat geen consumptie is/voozts wat het Gemeen consumeert in
 bychten van andere Landen/dat sy daer inne maer soo veel consumeert als
 die buyten 's Landts kosten/om reden hier bozen geseyt/sulcx datmen met
 waerheyt kan segghen dat het Gemeen hier te lande den Wijn soo goeden
 koop byncht als die van Spagnien/Vranckrych en Duytslandt / datse de
 specerije/het Supcker en 't Broodt soo goeden koop eten als die van In-
 dien/Basilien en Polen/en so alles meer datse consumeert : Voozts wat
 de Gemeente verdoet in Wolle/Linnen/ en zyde stoffen en andere materia-
 len / dat sy daer inne niet meer en consumeert als de bloote stoffen buytens
 Landts hebben ghekost / om datse die tot sodanige Manufacturen selfs
 heeft ghemaect : Ende datmen op al sulcke wijze oock moet rekenen het
 blijven of nemen van haer Scheyen / dat wel groote schade is voozt de par-
 ticulieren die deselve toekomen / maer voozt gemeen van geen sonderlinghe
 consideratie : het bouwen van kostelijcke Hysen/ en die oock soo te stoffe-
 ren/ is gheen consumptie/ maer veel eer een middel omme de gelden van de
 particulieren onder de gemeente te distribueren.

Ten negentiende, 't Is mede sulcx dat dese groote Traffique / Zeebaert
 ende Commertie hier te Lande/ een seer bequaem middel is omme alle in-
 gebozenen by een te houden onder onse eygen regeringe ende deselve mis-
 gabers alle Ingesetenen tot dienst en nutticheyt van desen staet of gemeen-
 ne welbaert van dien t' imploeyeren/sulcx dat die daer dooz alle andere vol-
 ker en natten konnen worden onthouden/ om haer met hulpe van deselve
 groot te maken / ofte van deselve onse hantwercken te leeren ende die onder
 haer op te rechten waer op de gemeene welbaert van desen staet ten deele
 gefondeert is/het welke almede een groote maxime is daer desen staet son-
 derlingh wel op heeft te letten : Deselve is oock een middel omme de scha-
 mele ghemeente te werck te stellen ende eerlijck de kost te doen winnen/ ja tot
 de kinderen van thien of twaelf Jaer toe/dewijle datter doozt maken van
 de Manufacturen en andere wercken overbloedige occasie is omme alle de
 selve int werck te stellen/waer mede dan oock de armen gesonde per soonen
 vande

vande armoede berloft of daer van bezijt en also belet werden de wel heb-
bende gemeente bes waerlijck te vallen: Doozt soo onstaet mede daer upt
daer by de welvarende persoonen / Continueerlijck groote aelmoessen
doozt d'armen insonderheyt der selver krancken/en die haer kost niet winnen
konnem gegeven werden /upt de welcke van alle siecken en krancke ermen/
bzeemdelingen en nootdruftige/ Weduwen en wesen/eerlijcke hantrephin-
gen geneten/ende behalven dat sulcx is een seer Godtsalich werck / Gode
aengenaem/ende van hem dobbel vergolden wert/ soo is sulcx in effecte ooc
een groote ontlastinge dooz den staet vant Lant ende de Magistraten vande
de Respective Steden en plaetsen/ desgelijck hebben oock alle persoonen die
in haer staet verballen zijn hier dooz verscheyde occasien om haer selven we-
derom op te reghen/ ofte ten minste haer eerlijck doozs te konnen ereneren/
't sp van dooz hulpe vande Respective Magistraten/ of van hare goede
vrienden of bekenben/ also d'een of d'ander occasie daer dooz nimmermeer
ontbreekt alle persoonen van klepne conditie / doch van groote couragie
wozden daer dooz overbloedige occasien oock ghegheben omme tot staet en
groote middelen te geraken/mits haer in dienst van d'een of d'ander te la-
ten inployeren: De vooztplantinge vande Studien en alle goede kunsten/
trecht mede gheen klepne voetsel upt de selve/ ghelijck dat/en alles wat hier
voozen meer is gesicht/hier te Lande klaerlijck blyckt.

Ten twintichste, 't Is oock wel specialijck tamoteren dat de Crasque/
Zeevaert en Commertie die in dese Landen wert geexercereert van een seer
reere en zwache natuere of constitutie is/die alle liefhebbers van desen staet
ende insonderheyt die in regeringe zijn wel behooren te kennen/ op dat sy in
alle haer actien wel speciale sozge mogen dragen vooz de conservatie en au-
gementatie van dien / als een saecke die naest de Religie de eerste is die haer
behoort ter herten te gaen/ ende by comparatie daer van gesproken/ ick kan
die niet beter vergelijcken / in dien regart / als by een Biecoz of zwerm
Byen / ofte by een teder en zwack lichaem: daermede ick seggen wil dat
men groote en neerstige sozge moet dragen om die te conserveren / ja ick
verlate en waerschouwe mits desen alle die daer aen gelegen is/ dat/ ten sp
dat sulcx wel specialijck in sonderlinge recomandatie wert gehouden/
datmen sich daer aen wel leliel soude konnen vergrijpen / ende wil alle lief-
hebbers van dien gansch troulijck vermaent en gewaerschout hebben/ dat
sy haer niet en willen verlaeten op die opinie die by veelen / tot een vast son-
dament vande continuatie der Crasque en Zeevaert in dese Landen is/
ende vooz vast wozt gehouden. Namentlijck dat de generale Regotie Zee-
vaert en Crasque hier te Lande soodanich is gestabileert ende vromlig-
gende Landen en der selver staet sulcx gestelt/ dat deselve hier wel eeuwich
sal blyben/ende upt dese Landen nimmermeer verrecken: voozwaer alle
die haer dat inbeelden die gaen te los: ende ick wil die meer simpelijck
wijzen op't exempel van Brugge en Antwerpen, welke twee Steden im-
mers in de Neder landen het hooft vande Crasque en Zeevaert zijn ghe-
weest gelijck Amsterdam nu is/ende dat sy in haer Rozatie oock noyt haer
selven hebben konnen inbeelden / dat ernstigh Stadt of plaats in Neder-
lande

landt haer die soude konnen ontrecken / ende nochtans sien wy datse in dese haer opinte grootelijc geabuseert zijn gheweest. In dit wil ick segghen/niet teghenstaende dat de Negotie hier te Lande tot soodanige perfectie en grootheydt is ghekomen en ghestabileert ghelijck alsinen siet/en dat dese Landen soo wel van naturen daer toe leggen / mitsgaders dat de meeste en grootste Negotianten des werelts in dese Landen haer hebben neergheset / ende haer selven / dooz houwelijcken / kooplinghe van vaste goederen/of bouwinghe van groote Hupsen / ghelijck als daer aen vast ghenagelt / datmen echter upt alle t'selve gheen vast fondament mach maerken / nochte sich daer op verlaten. Die bande voornoemde twee Steden heben beleeft / dat niet teghenstaende alle t'booz verhaelde / de Negotie / Zeebaert en Craffique nochtans van haer is gheweken / ende in Hollandt en Zeelandt haer heeft neergheset : Sulcx datmen moet ghe-looven dat deselve oock daer upt wederom kan vertrecken / ende op een andere plaets bequamelijck ghetransportceert werden : Ende om pets bien sengaende te seggen / soo wil ick alle verstandighe personen te bedenken gheben / of men niet de meeste Craffique / Zeebaert en Commertie deser Landen onder t'ghebedt vanden Hertogh van Holstejn en Coning van Denemarcken/bequamelijck soude konnen brenghen / stabileren en exerceren/voornamentlijck als zijn Majestejt en Hoortelijcke Doorzuchticheyt alle noodige assistentie daer toe bede / ende sulcx niet ernst en affectie anpлетteerden : wat mijn geboelen aengaet dat is sulcx / dat ick niet en soude raden sulcx inde wint te slaen ende het daer op / alsinen seyd/ niet te laten aenkomen : want dit moetmen weren dat de Negotie / en Zeebaert hem noyt aen eenige plaets heeft gebonden / noch dat sy haer nimmermeer aen een plaets eeuwich binden sal : Item dat de Negotianten soo seer sien op haer Craffique / en Zeebaert / dat sy haer noch aen haer schoone Hupsen noch playsante Spiel-hoeven / noch Landen noch aenghetroude vrienden int minste niet en binden / maer alle deselve seer lieche quiteren / als haer occasit gegheven wojt te vertrecken : daeromme is hooghnoodich datmen wete waer dooz ofte waer mede datmen de Craffique/Zeebaert en Commertie hier te Lande sal conserveren en vermeerderen ende alle middelen daer toe tenderende neerstelijck en sochvuldelijck ghezuycht : ende alhoewel dat daer van veel valt te seggen soo kanmen alle t'selve nochtans in een korte somma begrypen : Namientlijck/

Eerst,

Dattet van noode is dat de meeste Burghemeesters en Begeerders van onse stede? Coopluyden zijn / ofte ten minsten op d'een of d'ander manier byde Negotie geinteresseert / op datse dies te beter en met meerder affectie deselve konnen assisteren.

Ten

Ten anderen, **I**st van noode datse met communicatie ofte opt advies van Coop-luyden en Winckel-houders alderhande goede wettten en Costumen maken/ende de selve doen observeren/ ja men behoort dien aengaende niet te wepgeren boornamentlijck als een saecke by seker goet getal Coop-luyden woze versocht en gesolliciteert. Ten derde, soo en mach de Negotie met geen zware lasten werden bezwaert/want daer is sy een doot Opandt van: Ten vierden, alle questien/krakelen en/processen/die onder de Coop-luyden ontstaan/dienen naer Equitept dooz een koste expeditie/geepndicht/geasopieert of ghetermineert te werden: Ten vijden de korespondentie der selver mach by ons selven niet geboteert noch be et werden. Ten seften, alle persoonen van Negotie moetmen beleest en vriendelijck bejegenen/alle mogelijcke hulpe doen ende niet licht offenceren. Ten sevenste, Nemant behoort eenighe pferentie van consideratie boven anderen te hebben: Ten achsten, alle vzeemdelinghen moeten willekom zijn/seer beleest en vriendelijck ghetraecteert werden/ende kost en goet recht genteten: Ten negenste, alle noodige voorszypinghe en byeiben van recommandatie aen buyten Lantsche Coningen/Princen en Steden/besendinghe aen de selve/en byeiben van reysesalte/des noodich zijnde/mogen haer met geweggert werden. Ten thiene, alle burgerlijcke twisten/opzoeren/oneenicheden/beraerten en Oozlogen zijn doodelijcke pesten/en kranchheden voorz deselbe/die daerom in alle manieren gepreventieert of haestelijck geweert moeten werden. Ten elfsten, alle hindernissen soo te water als te Lande/moetmen oock sien te weeren/want de selve een vryen en ongemolesteerde wpt en ingong op't hooghste noodigh heeft: Ten twaelfsten, soo is vooz alle dinghen noodigh / dat de Oost ende West-Indische negotie in dese Lande werde geconfineert / ende sozchvuldelijck ghemahtineert / ende dat alle andere Natien en volkeren/doch niet behoorlijcke middelen/die werden ontrocken/en onthouden/het welke dan na mijn oordeel/niet beter kan gheschieden / als dooz een generale Compagnie/aen dewelcke alle de Negotie van Oosten West-Indien/Brafilien/Guinea/en Angola/upt dese Landen wert gedefereert / met een eenwicht of langhduerende Octrop: ghelijck daer van in't vervolch van desen byeder sal ghesepdt werden.

Datne
Com
maeck

Deer inne
en We

W
nity
wel kan
op wat
Hier op
pagnie
tot die
de de
ten vande
wel geba
wel doen
wint gebu
malhand
nu quam
Maer
van die t
teke ant
mentlich
Ten eer
nificeren
ampliciter
toe van no
ijche vop
pagnie so
tot rapat

Aenwijzinghe

**Datmen bande Oost en West-Indische
Compagnien/maer een Compagnie dient te
maecken.**

Voorgefelt in drie Leden,

Het eerste Lit.

Daer inne aenghewesen wert, hoe datmen wel kan vande Oost
en West-Indische Compagnien, een Compagnie maken.

W Eder keerende dan tot ons boozgenomen propoost / daer ick een wep-
nich van was afgetreden/soo staet vooz eerst dit te examineren / ofmen
wel kan van die twee Compagnien een Compagnie maken / ende soo ja/
op wat wijze dat sulcx practicabel is.

Hier op staet te noteren / dat het Octrop bande Oost-Indische Com-
pagnie is geexptieert / sulcx dat de boozsepde Compagnie geen recht meer
toe die Negotie heeft boven yemant anders/ende dat het haer Ho: Mogent-
de de Heeren Staten Generael/of haer Ed: Groot Mo: de Heeren Sta-
ten vande Respective Provincien/vyz staet daer in te disponeren naer haer
welgeballen: waer mede ghenoechsaem is aenghewesen datmen het selve
wel doen kan soo men maer wil: Niemandt vande Partecipanten of Be-
winthebbers kan hem oock dien aengaende beklaghen / want sy alle met
malckanderen dat over lange oock seer wel geweten hebbe, dat haer Octrop
nu quam experieren.

Maer hier op mochte ny yemant vraghen / op wat maniere datmen dan
van die twee Compagnien een Compagnie soude konnen maken: daer op
ick antwoorde/dat sulcx op verschepde manieren kan gheschieden/ als na-
mentlijck:

Ten eersten, Soo soudemen de West-Indische Compagnie konnen be-
nificieren mede Oost-Indische Negotie / ende haer Octrop daer mede
amplieren / midts dat se haer Capitael soo veel souden vergrooten als daer
toe van noode waer/ ende dat se de Provincie van Vrielandt mede behoort-
lijcke portie geven tot contentement van beyde: De West-Indische Com-
pagnie soude oock in sulcken gheval aende Oost-Indische Compagnie/
tot taxatie van onpartijdighe mannen / moeten betalen alle fortificatien en

vaste goederen die d' Oost-Indische Compagnie in Oostindien heeft / ende die de Westindische Compagnie van doen soude hebben : Diergelijke voet soudenmen oock kunnen gouden met alle de schepen en ghereet- schappen die d' Oost-Indische Comp. heeft: wat aengaet haer negotie die souden altemael / op de eerste aankomste vande schepen vande Westindische Compagnie op eick Cantoor in Oost-Indien moeten seffren / ende haer Coopmanschappen met haer epgen Schepen na Batavia verrecken of verhanden werden / soo sy daer dan eenige hebben / om met de eerste gelogentij ept naet Vaderlant te gaen : ende in kas dat sy daer geen Schepen hebben / soo soude de West-Indische Compagnie gehouden zyn di selve tot een redelycke prijs over te byngen : alle Coopmanschappen die hier te Lande niet en dient / maer daer te Lande wel / deselbe soude de West-Indische Compagnie moeten aen nemen / ten prijse dat die hebben bekost : of tot een redelycke prijs daer over daerse met malanderen konden accorderen : de West-Indische Compagnie soude moeten aennemen alle contracten die d' Oost-Indische Compagnien in Oost-Indien gemaect heeft ende alle de selve beloven na te komen: alle personen in dienst zijnde vande Oost-Indische Compagnie soude in dienst vande West-Indische Compagnie treden / soo haest deselbe by haer gheimplopeert wierden: soo langhe oock eenige haer beyde dienden so lange mosten die oock van haer ghesamentlyck betaelt werden: Alle upstaende schulden vande Oost-Indische Compagnien soude by de West-Indische Compagnie met gelogentij ingevoert ende aen de Oost-Indische Compagnie goet gedaen kommen werden: gelyck oock alle contante pen: silber en Gout diese in Indien heeft / tot redelycke abance : Ende also soude d' Oost-Indische Compagnie / haer schulden hier te lande up haer overcomende goederen konne betalen en afleggen / toverige aē haer participanten up deelen en also haer lange en groote rekeninge slupte.

Ten tweeden, Men soude oock op de voorsz verhaelde voet de West-Indische Compagnie met d' Oost-Indische Negotie kunnen beneficieren / doch onder die conditie datmen de particuliere Ingesetenen van Dzielant metz voorsz een sekere gedeelte daer in soude laten participeren of teyckenen: wel herstraende in het geheel : tot welken eynde een nieuwen staet of Inbentazie soude moeten ghemaeckt werden by de West-Indische Compagnie van alle haer effecten en schulden ende alle de selve tot behoerlycke prijse begroot : daerby soude dan geboecht moeten werden sodanige somme als sy geraden vont haer Capitael te vergooten : nu die van Dzielant soudenmen kunnen beneficieren omme in dit geheel Capitael gefouneret en noch te founeren voorsz of sekere portie te herideren / mits contant / selve opbyngende ende dan kondemen voorsz by affrie van biletten alle Ingesetenen van desen staet open setten omme daer in de rest te teyckenen / ende dat onder alsulke kamers als yder goet sal duncken / behoudelyc dat eerst en voorsz alle dingen haest geseft moet werden de respectieve Kamers of Collegien / en consequentelyck haer portie inde equipagie en administratie en alles wat daer aen dependeert : hier voorsz soude veel ghemiscontenteerde personen Ingesetenen van desen staet oock bezocht kunnen werden / en alle redenen van misnoe-
geu

benomē/van datmen haer recht tot die negotie aen eenige particuliere goest
sonder haer consent/dewyle dat haer alsdan by sal staen sodanich Capitael
daer in te tepchenen/voor haer ende haer kinderen/als sy sullen willen:sint
dat sy geen reden hebben sullen om buytenlantische Potentaten teghen dese
Compagnie op te hysen/ende door deselve die te contrainneren.

Ten derden, Ofte men soude oock op deselve voet de westindische Com-
pagnie konnen beneficieren / ende t'neuwe Capitael / dat tot complement
van node was/by de respectieve Provincien laten fournieren/ende niet by de
Particulieren / noch by de tegenwoordige Participanten vande West-
Indische Compagnie : ende dat na proportie van yder sijn quota in de ge-
meene lasten van d' Oorloge / of alfulcke andere repartitie als deselve dan
met malcanderen daer over souden konnen accorderen ende sulx alles tot
voordeel der selver Provincien of politieque staet alleen/ in dier voegen dat
epghentlick den staet van dese Vereenichde Nederlanden met dat Capi-
tael soude Participeren / doch onder de directie vande Kamers of Col-
legien atreede ghestelt en noch te stellen : ende alsoo soude Wyestandt op die
voet mede sijn portie ende Kamer daerinne konnen krijgen/ de penninghen
die daer toe van noode souden sijn/konden sy up het gemeen soecken na dat
elck dat best geraden vont : ofte sy konden die Negotieren tot klepne inte-
resten/dat wel gaen souden : ende alsoo souden dese Negotie / administratie
en regeringhe namentlyck van Oost en West-Indien/Basilien/Gunea
en Angola den staet deser Landen directelick mede aengaeu/het welke in
veelderley respecten soo buyten als binnens Landts sijn nutticheyt soude
hebben/Somen oock ongeraden vout / dat de respectieve Collegien vande
provincien/als geseyt/daerinne souden Participeren/soo kondemen dat de
Particuliere Sieden van dien in haer priue vergummen/ dat almede practi-
cabel is/ende sijn consideratie soude hebben.

Ten vierden, De Oost ende West-Indische Compagnien soudemen
oock met malcanderen konnen vereenigen / ende van haer beyde maer een
Compagnie maken : ende dat in deser manieren : Namentlyck die beyde
Compagnien soude eerst en al voogen / naer datse al daer over met malcan-
deren geaccordeert waren / by afferie van biletten doort heerle Landt / alle
haer Participanten moeten notificeren dat sy daer toe waren genegen/ofte
haer Ho: Mo: soude t' selve konnen doen by forme van waerschouwinge/
op dat elck sijn actie/die sy daerinne heeft tijdelick soude mogen of konnen
vercoopen / by aldien hem dat gheraden docht/en dat sy inde vereenichde
Compagnie niet en soude willen continueren; Daer na so moesten alle effe-
ten roerende als ondoerende goederen naer equiteit en billichheyt getaxereert
worden/ende dat van beyde de Compagnien : Deschult vande en betaelde
subsidien moeste ondert Capitael vande West-Indische Compagnien be-
griepen werden ende daer mede begroot : Ende wat van d' een of d' anders
Capitael minder wiert bevonden / dat soude die Compagnie / die te cort
quam in contant moeten daer by fournieren/ende door haer Participanten
op brengen : Ofte wat d' een of d' anders Capitael meer was / dat soude
die Compagnien/die te boven quam / aen sijn Participanten konnen up
delen/somē sulx oordeelde beter te sijn; van welke resolutie de participanten
van

van beyde de Compagnien inde boven genoemde afficte mede dienden gheswaer/ choudt te zijn : wel verstaende datmen int taxeren en prijeren vande gheconquesteerde goederen / Landen en Steden speciaal regart so inde moeten nemen op d'onkosten ter sacche van dien gedaen als andersints / omme de Participanten der selver Compagnien geen onghelijck te doen / of reden geven van klagghen : de Capitalen van ghegaleert zijnde soudemen kunnen de Provincie van Oostlant sekere portie daerinne laten Participeren : ofte deselve soude kunnen by de minste of zwackste parthije haer voegghen/ ende alsoo een lit zijn vande selve / doch op sekere voorwaerde van wat administratie dat sy hebben soude vande vereenichde Compagnie/ in somma/ men soude de oude accoorden vande Particuliere Oost-Indische Compagnien / hier op kunnen examineren/ ende upt deselve soo veel nemen als hier toe dienstich waer / ende alsoo nu/ wederom van twee leden een Corpus maken / gelijck als men doen van vier of vijf gedaen heeft.

Ten vijftden, Daer is noch een ander middel om die beyde Compagnien te vereenighen : Namelijck / datmen haer beyder Capitalen aenmeent ten prijse dat die contant verkocht werden/ ofte op sekere gestelden tijdt sullen gelden / ofte men konde daer over aen beyde zijde sekere prijs beramen : ende dat ydere Capitael alsoo begroot / het nieuwe Capitael sal zijn van haerder zijde / of een gedeelte vanden : als by exempel worden de Oost-Indische actien verkocht of getaxereert op vier hondert vijftig per cento/ so soude het heel Capitael van dien na die prijs begroot kunnen werden / ende dien volgens soo soude een persoon die nu maer een hondert ponden in die Compagnie herideert / als van vier hondert en vijftich ponden herideren : desgelijcx oock aen d'ander zijde / by aldien dat d'actien in de West-Indische Compagnie maer op hondert worden gerekent/ so soude der selver participanten haer Capitael door dese vereeniginghe noch verklepne noch vergroeten : doch soude deselve tot minder prijs gerekent werden/ so soudemen kunnen onderpreken / om de Capitalen aen beyde zijde in ongebroken sommen of partijen te houden/ gelijck nootfaerelijck moet wesen/ dat / wat de actien inde Oost-Indische Compagnie meer inpozteren als vier hondert of vierhondert en vijftich/ dat sulcx aen de respectie participanten uptghedeelt sal werden : Ende aen d'ander zijde wat dat d'actien vande West-Indische Compagnie minder soude mogen ghetaxereert werden als hondert / dat de Participanten van dien dat inconstant daer by sullen legghen/ om haer Capitael vol te houden : desgelijcx oock so deselve boven de hondert of hondert en vijftich verkocht of ghetaxereert wierden/ dat sy ooc aen haer Participanten alsleek overschot of meerdschept in contant upt het ghemeen sullen wtkheeren : wel verstaende sommen op desen voet accordeerde / so soude de schuld vande beloofde en onbetaelde subsidien / ende die hier naer noch meer sullen komen te verballen/ tot yzoffijt van't ghemeen moeten kmen : gelijck oock tot laste van dien mede alle ende soodanighe penninghen die by d'een en d'ander Compagnie

op de posito zijn genomen/en noch loopen met de verloope renten van dien/
 gelijck oock alle processen en actien/wie die oock soude mogen aengaen/ge-
 meen/gemaect soude moeten werden : ende in dese gelegenthept dat pders
 staet van Capitael by taxatie en moderatie soude werden aengenomē/dunct
 ny onder correctie dat het Capitael vande West-Indische Comp. een
 merkclike somme boven den prijs geschat moet worden/int regart vande
 Landen/steden en plaetsen/diese in eghendom besitten en den Coninck van
 Spaengnien dooyt recht der Dozloge afgenomen hebben/ende haer recht
 op de Gout en Silver rijcke Landen van Peru nieu Spagnien van hare
 Ho: Mo: aen haer gedefereert/ofte in plaetse van dien op onkosten by haer
 gedaen om die plaetsen te bemachtigen : Die van Vriesslant soude als dan
 oock sekere portie in dat tweevoudich capitael gegheben kunnen werden/
 mitsgaders : d' administratie van dien.

Ten seften, Men soude oock een heel nieuwe generale Compagnie vande
 Oost ende West-indische Compagnien kunnen maken : ende dat in deser
 manieren : namentlick/dat de Participanten van bejide de Compagnien
 eerst/voorz alle anderen geprefereert konden werden omme daerinne te tep-
 henen en te herideren alsulcken Capitael als sy tegenwoordich daerinne
 hebben : voorts of deselve souden vermogen haer Capitael te vergrooten/
 elck Participant prorato sijn Capitael : ofte datmen dat soude open setten
 vooz eenen pgelijck by affricte van billetten/daer van sal ick niet spreken/
 maer dat laten staen in 't oordeel van andere : voorts die van Vriesslant sou-
 de dan sekere portie en administratie in die Compagnie konnen gegeven
 werden : dese nieuwe Compagnie souden haer Capitael fournieren upt
 d'effecten vande oude Compagnien/inmers soo werde als deselve konden
 strecken : waer op dan alle d' effecten van beyde de Compagnie behoortlicke
 souden moeten werden getaxert/ende aen dese nieuwe Compagnie over-
 gelevert / ende dat tot fourniffement of op rekeninge vant beloofde Capi-
 tael : doch int taxeren vande plaetse diemen met de wapenen heeft gewon-
 nen/dient goet regart ghenomen te werden op d'onkosten ter sake van dien
 gedaen/daer op soude elck Compagnie sijn oude rekeninge moeten kuyten
 soo ras als sy konde/ende elck sijn schulden/processen krakelen/de nieuwe
 bereentlicke Compagnie affhouden : wel verstaende soo dan bevonden wert
 dat upt d' effecten van d' een of d' ander Compagnie de beloofde en getekende
 somme niet kan gebonden werden dat in sulcken geval by elck vande Par-
 ticipanten van alsulcke Compagnie t' roet van dien prorato pders gete-
 kende somme soude bygelecht moeten werden / ende wat Compagnie over-
 heeft / sijnde alsulcke overschat upt de nieuwe Capitalen uptgekeert wer-
 den :

Men soude noch andere vooz- slagen aengaende dit point konnen doen/
 maer also upt de vooz verhaelde genoegsaem blyckt / dat van beyde de
 Compaignien seer wel en bequamelijck een Comp. is te maken/ soo sal ick
 t' selve darr by laten.

Het

Het tweede Lit.

Daerinne de redenen ghestelt werden, waeromme datmen van beyde de Compagnien, maer een Compagnie dient te maken.

Nu staet wijders te examineren de redenen en billickheyt van dese saerlike/naumentlyck/datmen van dese twee Compagnien / maer een Compagnie dient te maken / soo nochtans dat wy de nootsaeckelijckheyt ende nootwendicheydt / dewelcke hier onder wel mede begrepen soude konnen werden/hier na bysonderlijck sullen vertoonen.

Voor eerst dan / segghe ick / dattet een seer groote onredelickheyt ende onbillickheyt soude zijn / datmen aende Oost-Indische compagnie een nieu Octroy soude verleenen / te meer daerom / om dat sy vooz desen prolongatie ghehadt heeft / die mede soo veel als gheerpiert is / dewyle dat sulcx soude sryden met de nature van alle andere Octroyen / die by de Heeren Staten Generael zijn ghegheven / ende noch daghelijcx ghegheven werden / dewelcke immers alsamen op't eynde van haer vergunden tyde komen te cesseren : Ende verhalven even soo wepnich recht als die daer toe hebben / even soo wepnich recht heeft sy daer toe : Ende even soo wepnich redenen als die soude konnen alligeren tot haer prolongatie / even soo wepnich redenen soude sy daer toe konnen byzenghen : 't recht der Ingeseutenen tot deselve Pegotte / en kannoch en mach / sonder desselvs consent / soo niet wech ghegheven werden : voornamentlyck / niet aen die gheene die soo veel Jaren die ghehadt hebben / ende die soo wel daer by ghevaren zijn : Ja het staet nu by den staet van't Landt by/haer proffijt daer mede te doen / ende aende meest-biedende die te vergunnen / want daer dooz konde elck een van d' Ingeseutenen daer aen komen. Daer upt ick dan beslupte of datmen de selve Compagnie dient te dissolveren ofte ten minsten met de West-Indische Compagnie te vereeningen / mits dat 't recht der Ingeseutenen daer in niet te royt geschiet.

Ten tweeden, Zoo soude sulcx oock onbillick wesen / int regart bande West-Indische Compagnie in't ghemeen en alle de Participanten van dien in't besonder/die opentlijck verclaren dat sy daer by merckelijck soude sijn geledeert / naumentlyck datmen aen d'Oost-Indische Compagnie nieuwe Prolongatie van Octroy soude vergunnen : Als vooz eerst daer in dat haer daer by verboden soude werden op alsulcke plaetsen en Landen te mogen negotieren/ daer sy met geen recht upt gesloten kan werden : want sy heeft primers so goet recht om op Oost-Indien te handelen als die van de Oost-Indische Compagnien sels : ende waeromme soudemen haer dat recht

recht benemen
 dat staet v
 sulc te doen t' ge
 soot toe : en d
 bagelickheit :
 soomen hangt al
 Compagnie
 direct werden
 beelliche dien
 gemeten als de
 correcte / te on
 bidden sy oock
 Oost-Indische
 ditte hier te L
 licht sy eeni gh
 ten saecks is t
 liden : 't is
 redenen te ver
 winge en clau
 beellicheijn
 lijcke Inter
 Patientlijck
 Prohibitie
 men om dese
 Compagnie
 Ten derde
 ons geobse
 Compagnie
 beneficieren
 tich Jaren
 Compagnie
 en andere
 recht en t
 pagnien
 gegeven
 te sluypen
 nu oock
 Compagnie
 een mach
 inlaet die
 is.
 Ten vi
 ste de
 die hem

recht benemen? Men behoort dat niet te doen: Alle Particulieren van desen Staet vermoghen ymmers na de expiratie van eenich Octrop sulx te doen t'geene haer daer by verboden was/ Ja tot de alderminste persoon toe: en dat oock in s'er clepne en gheringhe dinghen/ gelijk men dat dagelijck siet: Sal dan de West-Indische Compagnie/ daer soo veel personen van qualiteyt/en trouwe Lief-hebbers vant Vaderlant/ ende ware Ghelyckelijcke Geresonmeerde Religie/ onder sozteren/ openlijck Septridiceert werden in haer goet recht / ende vooz alle haer groote en onwaerdeerlijcke diensten / aen desen Staet ghedaen / niet soo veel recht moghen genieten als de minste Ambachts-man van't land! 'tsoude voozwaer/ onder correctie/te onredelijck en niet te verantwoorzen sijn: Ten tweeden, Soo souden sy oock grootelijck daer by gheledeert sijn / in't regardt dat de Oost-Indische Compagnie van Jaer tot Jaer / tot haer groote prejuditie s'er te Lande so groote quantiteyt Supheren ober sonde brengen/ gelijk sy eenighe Jaeren herwaerts begonnen heeft: Het welke ymmers een saecke is int alder-minste vooz de West-Indische Compagnie niet te lyden: 'Tis op het Hoochste oock berispelijck ende niet gheen schijn van redenen te becleden: Want alle Octropen worden ymmers met die meeninge en clausele gegeven datse geen andere gegeven Octropen mogen hinderlijck sijn/ wel van dewijle de West-Indische Compagnie soo merckelijcke Interest daer by soude lyden / ghelijck sy nu eenighe Jaeren lanck Patientlijck heeft moeten lyden / soo en kan alsulcken nieu Octrop in haer Prejuditie niet gegeven werden: Dyt alle t'welcke ick dan beslupte/ datmen om dese groote twisten vooz te komen / van beyde die Compagnie een Compagnie dient te maken.

Ten derden. 'Tselve soude oock stryden tegen d' Oude Practyque onder ons geobserveert in diergelycke saken / datmen die vande Oost-Indische Compagnie boven andere alleen niet de Oost-Indische Regotie soude beneficieren/ want 'tis ymmers notoz datmen ober ontrent vyf-en-veertich Jaeren / als wanneer dat hier te lande verscheyde Oost-Indische Compagnien waren ende consequentelijck menichte van koop-Lyden en andere Patriotten die op Oost-Indien handelden/ datmen geraden oock recht en billick geoordeelt en ghevonden heeft/ niet alleen alle de selve Compagnien in een Korpus te vereenigen/ maer oock alle Ingesetenen vyzpheyte gegeven omme mede daer inne te moghen Participeren / en niemant upt te sluyten die daer by Pretendeerde geledeert te sijn: Waeromme het dan nu oock meer als reden en billick is datmen de Oost en West-Indische Compagnien in een Korpus vereenicht / ende vandie twee Compagnien een maecte: ende daer neffens alle die gheene daer meer onder neemt of inlaet die Interest daer in pretenderen ghelijck vooz desen gheobserveert is.

Ten vierden. Even ghelijck als het in een Dups-Wader op het hoochste te berispen is / dat hy het eene kindt boven het andere beneficieert/ die hem beyde even lief aenghenaem ende van waerde sijn / oock even na/ ende

ende sonder dat hy eenige oorzaecke heeft / om d' een boven d' ander te aban-
 deren/ even alsoo soudet hy den staet van Lanc/ onder bezecnie/ qualijck
 gedaen zijn/ dat sy aen d' Oost-Indische Compagnie ofte der selver Par-
 ticipanten alleen den handel van Oost-Indien op nieu wederom soude be-
 sereren/ deselve daermede benefiteren/ ende de West-Indische Compagnie
 daer van ontfetten: wat diensten en benefitten heeft desen staet doch van die
 Compagnie meer getrocken of genoten / als van de West-Indische Com-
 pagnie? Ick ben wel seker datse niets dien aengaende woren by te brin-
 gen [behalven dat ick het contrarie hier onder sal aenwijzen] waerom of
 om wat reden salmen dan aen haer die segotte gheven: by dewelcke sy
 Jaerlijcx veerich of vyfsteig ten hondert konnen winnen/ ende aende West-
 Indische Compagnie of der selver Participanten maer alleen sulcken
 handel laten behouden/ daer by dat sy ten hoogsten maer een simpel In-
 trest konnen ghenieten: ick late noch staen daer d' Oost-Indische Com-
 pagnie alreede haer Capitael vyf of ses mael en meer gheprofficeert heeft/
 ende de West-Indische Compagnie ontrent maer eens. Doorwaer dat
 soude mijns achtens noch billick noch redelijck zijn: ende daerom so ist
 noodich dat sulcx werde voorgekoomen door de vereeninge van die beyde
 Compagnien.

Ten vijfde, De goede en groote diensten / die desen staet by de West-Indi-
 sche Compagnie boven d' Oost-Indische Compagnie heeft getrocken
 en genoten/ die meriteren oock het selve/ want tis immers onwederpreke-
 lijck / datmen hier te Lande verschepde maelen doort heele Landt solem-
 nelijck heeft gebiert/ ende Godt almachtich gedaencht/ over oer selver vic-
 tozen/ tegen den Coninck van Spangien/ onsen doot gezworen vbandt/
 verkregeen / ende over geen vand' Oost-Indische Compagnie: ende om
 wat Particulierder daer van te spreken: sy hebben immers niet gewapen-
 der hant by naest de heele nooytkust van Brasilien / als mede daerenboven
 noch het Casteel de Mina/ Angola/ het Eplandt van Sr. Comier en ande-
 re plaetsen den Coninck van Spaengien forcelijck ontnomen: Daer-
 enboven hebben sy een-mael de selve Bloot genomen/ ende een-mael d' oorzae-
 ke geweest datse vergaen is: Twee-mael hebben sy die oock ingehouden
 tot merckelijcke schade vanden Coninck van Spaengien: Sy hebben ooc
 drie-mael de Hondvoeres Vaerders genomen / ende daer enboven noch wel
 hondert rijcke geladen scheyen/ alle deselve hier int Vaderlant gebzacht / en
 dien volgens den Coninck van Spaengien ende sijn Ingefetenen notable
 afbzeyck gedaen/ ende op soo groote onkosten gebzacht en sijn middelen soo
 danich doen spenderen / dat hy niet geen vijftich Miltoenen dat heeft kon-
 nen betalen: Ende is hy door allet selve soo verswackt dat hy sich tegen
 desen staet niet heeft konnen defenderen / ende heeft moeten lyden en niet
 goede oogen/ somen sept / aensien dat haer Ho: Ho: ende sijn Ho: hem
 versehe de inportante plaetsen/ groote en machtige Steden en Schansen
 hebben affgenomen/ als onder andere den Bosch/ Wesel/ Mastricht/ Bze-
 da/ Gzol/ Eijn-berck/ en Sennip: gelijck doek sijn Majestejt van Branc-
 rijck: waer uptmede ontstaen is/ dat de Oost-Indische Compagnie in
 Oost-

Oost-Indien haer Staet tegen de selve genoetsaem versekert heeft/ende
dat Portugal oorsaecken occasie gegeven is om het jock vande Koninck
van Castilien mede van haer hals te werpen: Gelyck oock Catalonien:
Ende neffens hem voor haer vrant te houden/ende alle af-byeuck te doen:
In dit heeft hy met goede oogen moeten aensien/ende heeft het oock niet
konnen weeren dat Portugal in alliantie met ons is getreden/teghen de
selve/ende ons alle sijn Davens heeft geopent/waer van onder andere e
Rebier van Lisboa van al sulcke importantie is voor desen Staet/dat
t' selve na sijn waerde niet en is te segghen: Ende is daer een met Godes
hulpe niet te twyffelen/soo desen Staet in d' Oorloghe met Castilien con-
tinueert/ of daer upt sullen wy de totalen onderganck van dien beleven/
voornamentlyck somen dese conbynatte daer neffens pzaetiseert/ende de
Portugysen behoortlyck secondeert. Immers kunnen niet ontkennen
dat door de proceduren van dese Compagnie den Coninck van Castilien
oock mede guyt gheworden is alles wat de Portugaliese natie in Brasilien
en Oost-Indien noch beset ende dat de Spaensche Colontien in West-
Indien seer verswackt zyn/ int regaert dat het vyf de part van d' In-
wonders aldaer Portugalysen zyn/die de partij vanden Coninck van Por-
tegal ende dien volgens mede van ons by alle occasien sullen sabotteren:
In soo heeft de West-Indische compagnie tot alle t' selve haer capitael
tot tweemaal toe vergroot/ende ten eersten daer toe geimployeert en ghe-
risqueert/sonder eenige pzoofften eerst daer mede gedaen te hebben/sulck
dat se ontrent drie-mael grooter Capitael ghesourniert heeft als d' Oost-
Indische compagnie/ende haer beloofde subsidien meer endels noch moe-
ten missen: Waer teghens d' Oost-Indische compagnie niet sonderling
gedaen heeft tot af-byeuck vande Koninck van Castilien/ende watse noch
dien aengaende begonnen of bedreven heeft/daer toe en heeftse niet haer
capitael maer alleen een deel van haer winsten geimployeert/sulck dat se
dien onbermindert Jaerlyck groote pzoofften aen haer Participanten
noch heeft upt gedeelt/van vyf-en-twintich/dertich/veertich/vyftich/
ja het voorleden Jaer/vyf-en-seftich ten hondert: Sy hebben oock van
rijt tot tijt groote subsidien vant lant ghehadt ende haer daer mede behol-
pen in haer voornemen. Uyt alle t' welke ick dan besluyte dat de meriten
vande West-Indische compagnie sodanich sijn/dat men onder corectie/
haer niet de Oost-Indische negotie behoort te beneficieren of ten minsten
met der selver compagnie te vereenigen/omme daer door een-mael behoort-
lycke loon van haer arbeyt/of eerlycke winsten of vrychuten van haere ver-
schoten penninge te genieten

Ten seften. De quade en onghelycke verdeelinghe vande Oost en West-
 Indische Landen en negotien onder dese twee compagnien mitsgaders
 der selver verscheyde maritimen kommen dese separatie oock niet langher
 den: Want niet wat schyn van reden salmen d' eene namentlyck de West-
 Indische compagnie die landen maer alleen toe deelen en gheven die by den
 Koninck van Castilien worden beseten/ende die over al niet zyn natie en
 sterke Fortificatien en Garnisoenen zyn beset? ende die den Koninck soo
 lief

Kef zijn als d'appel sijnder ooghen die hy in twee maenden uyt Spaengien
 kan te hulpe komen/by aldien die worden aen getast: Ende ter saecke van
 t'welcke hy zijn lesse middelen sal spenderen / ja sijne Nederlanden ende
 t'geene hy in Oost-Indien noch besit quiteren / om de selve te behouden:
 Sulckx dat de West-Indische Compagnie van eersten aen noot saecke-
 lijck / eer sy noch een stipver proffijt had ghebaen / ende soo doozgaens eer-
 sware Oozloge heeft moeren in handen nemen/ende daerinne cont inueren
 gelijk sy noch moet doen ende dat niet alleen om hem die t'onmachtigen/
 maer oock om de veroverde plaetsen te ontfetten en te bewaren/ gelijckmen
 dat gesien heeft onder andere by de eerste inneminghe en het tweede belege-
 ringe vande Bay by de veroveringe van Bernamboock / ende Pariba/ en
 andere plaetsen / ende by de swaere toerustinghe dooz haer ghebaen om de
 Bay t'onfetten als die vanden Coninck van Spaengien met een vloot
 van tachtich Schepen / te water ende een groot velt Legher te lande was
 belegert / mitsgaders als hy met een machtighe Vloot van over de seftich
 schepen en groote Arghsmacht uyt de Bay hare quartieren meenden t'over-
 rompelen: Met wat reden segh ick / salmen dese Compagnie dit op ver-
 hals schuppen/ende datmen daer en-teghen d'ander Compagnie/nament-
 lijk d'Oost-Indische sal beneficieren met alsulcke quartieren daer den
 Coninck van Castilien sonderlingh niet en besit / en t'gheene dat hy daer
 noch heeft daer hy niet vierendeel so veel moepte noch koste toe sal doen om
 die te behouden / Ja gheene om de selve wederom te krijgen/soo hy die eens
 kompt te verliesten. Item wat reden soude oock dat zijn dat d'eene / na-
 melijk d'Oost-Indische Compagnie / den bypen en profitabele heele
 Oost-Indische negotie soude hebben / om niet alle Koningen en volkeren
 van dien/byeetsamelijck te mogen negotieren sonder negotien onkosten van
 Oozloge teghen onsen byant te doen/ende dat de West-Indische Compa-
 gnite daer teghen alleen maer sal genieten den eenige handel van Guinea die
 het seste part soo veel niet en meriteert: Item wat reden ist dat d'eene na-
 mentlijk de West-Indische Compagnie sijn Capitael drie mael groo-
 ter sal maken als d'andere: Item datmen d'eene haer Capitael ofte t'mee-
 ste deel van dien ind' Oozloghe sal aenlegghen/ en dat d'ander geen occasie
 daer toe en heeft noch sulckx niet en sal doen al heeft sy die / dan alleen met
 geen gedeelte van hare gebaene proffijten. Ja soo nochtang datse die niet
 tegenstaende aen haer Participanten Jaerlijcx veertich of vyftich ten
 hondert proffijt sal konnen uyt keeren. Item dat Participanten van d'ee-
 ne Compagnie perijckel sullen lopen van haer heel Capitael/ende dat d'an-
 dere'teenmael daer van verskeret sullen syn: Ja dat d'eene van tijt tot tijt
 sijn Capitael sal moeren vergrooten/sonder hoope van groote proffijten en
 dat vander daer by van sal zijn met verskeringhe van sulckx: Ja noch
 meer/dat d'eene sal perijckel loopen van sijn Capitael te vergrooten om dat
 te behouden en d'andere in't minste niet. Item wat reden ist dat d'eene
 Compagnie/ten besten genomen/maer occasie sal hebben om aen sijn Par-
 ticipanten een simpel en interest booz proffijt uyt te keren / end'andere wel
 byffses en acht mael soo veel: Item dat d'eene Compagnie doozgaens
 besich

besich sal moeten sijn in d' Oorlogge en d' andere in de Negotie? Item dat
 d' ene Compagnie meest alle zijn quartier en se fs die sp met de Wapenen
 gewonnen heeft/aen d' Angestenen van desen staet sal open setten om daer
 te mogen Negotieren en d' andere Compagnie niet een? Item dat d' ene
 Compagnie gehouden sal zijn zijne plaetsen met veel en groote fortificatien
 en garnisoenen te bewaren en d' andere niet? Item dat d' ene partij sal
 loopen van dat den Coninck van Castilien hare gewonnen plaetsen / en of
 d' ander tijt weder sal konnen bespzingen / en dien volgens dat se gedwongen
 sal zijn veel miltoenen daer over te spenderen om deselve te defenderen of te
 ontfetten / en dat d' andere daer byp van sal zijn? Item dat de Bewintheb-
 bers van d' ene namentlijck d' Oost-Indische Compagnie Jaerlijcx vooz
 provisie sullen genteren ses of acht duysent guldens / en dander pas het vijf-
 de part soo veel? In somma datmen d' ene rijck / weelderich / aensien-
 lijck / en machtich sal maken / en d' ander arm slecht / en veracht? of te datme
 aen wepnich personen d' alderrijckste en proffitabelste Negotien sal geven/
 ende alle die vande West-Indische Compagnie daer van beroben? Het
 welcke also sulcx noch redelijck noch billick is / so en mach daeromme oock
 de voozsepde Oost-Indische Compagnie / geen nieu Octroy gegeven wer-
 den / maer sal noodtich zijn / en byzengt de reden en billickheyt mede dat de
 West-Indische Compagnie daer mede wert gebeneficeert / of te datmen
 van die bepde een cozzus of Compagnie maecht. Men soude hier by noch
 eenighe redenen meer konnen voegen naer also deselve genoegsaem zijn tot
 volboeninghe van dit tweede lit / soo sullen wij't daer by laten / ende tot het
 derde en laetste deel treden.

Het derde Lit.

Daerinne de nootwendicheydt en dienstelickheyt vande ver-
 eeninghe der beyder Compagnien voorgestelt wert.

Up de reden en billicheyt die hier boozen is aangewesen soude wel noot-
 saechelick moeten volgen de nootwendicheyt en dienstelijckheyt van
 datmen van d' Oost en West-Indische Compagnien maer een Compag.
 dient te maecten / doch laet ons in't eerste 'tselve hier mede wat examineren.
 Dooz eerst van soo segh ick / dat d' eere en reputatie vanden staet deser
 Landen ende de gelegentheyt van dien dat opt hoochste vereyscht / ende dat
 in verschepde respecten. Want gelijk dooz de samen voeginge van beyde
 die machten of Compagnie / d' aensienlijckheyt der selver Compagnie on-
 gelijk in eer ende reputatie / soo buyten als binmens Lands / meerder soude
 zijn als nu / dat sp geseparceert bleven / so soudet insghelijcx vooz den Staet
 van 't Landt meerder eer en respect zijn / dat het maer een Compagnie waer
 Dit sietmen klaerlijck by d' onderlinghe alliantien die onder de Poten-
 taten en grooten werden ghemaect / namentlijck dat de parthgen van
 dien daer dooz in aensnelickheyt en respect by alle om-legghende volc-
 keren toe-nemen / om dat die daer upt / en dat ten rechten / oordeelen /
 dat derselver Staet daer by te meer verseeckert ende bevesticht is : Van

Van welke nature oock dit een is / dat hoe een staet in onderlinghe regere-
 ringe beter wetten en regelen maecht / hoe oock de selve in credyt en aensten
 by alle volckten en toeneemt : hier van is niet noodich eenige exempel van
 volckeren of Rijcken / tot bewijs van dien by te blyngghen / de reden seyt dat
 selve : Ist oude spreckwoort oock waerachtich datmen seyd / Eendracht
 maecht macht, soo ist oock seker / dat / macht baert eer en respect, want die
 beyde koncken niet ghesepareert werden : d' Oost-Indische Compagnie
 is daer van oock een levendighe ghetuyghe / wart doen sy met malkande-
 ren noch niet vereenicht waren / maer in onderlinghe Compagnien beston-
 den / namentlyck / in een Hollandtsche / Brabantse / nieuwe en oude
 Zeensche Compagnie / van wat respect waren sy doen meer als alle andere
 Koopluyden ? wat eer en respect trock doch den staet daer meer upt als upe-
 den / handel van Italien en Turckijen ? maer soo haest sy met malkanderen
 in een lichaem vereenichden / soo ist respect van desen staet daer dooz mere-
 kelijck ver groot / soo wel hier te Lande by alle natien / als in Oost-Indien
 by alle Coningen aldaer / ende van die tijdt af wierden de Bewinthebbers
 Heeren genaemt / ende daer booz gerespecteert : even alsoo wie en sal oock
 niet bekennen / dat wanneer sy Bewinthebbers vande Oost en West-Indi-
 sche Compagnie zijn / dat haer auctoriteyt / respect en aensten niet groo-
 ter sal zijn / van't nu is ? daer upt ick dan mede besluyte / dat d' ere en repu-
 tatie van desen staet / merckelijck sal vermeerderen / dooz de vereenige van
 dese twee Compagnien : Dooz namentlyck so wanneer datmen goet vont
 dat de Bewinthebbers alsdan den naem van Raeden / haer Kamers / den
 naem van Collegien / ende haer vergaderinge van seventhien en negenthien
 men / den naem van den grooten Raedt van Oost en West-Indien / Basi-
 siken / Guinea / en Angola soude nemen : Mitsgaders datse desen haven
 grooten Raedt in 's Graven-Haghe hielden / in een bequame plaets aldaer
 by haer daer toe te bouwen / om alsoo dies te beter met hare Ho: Mo: zijn
 Hooghejdt / ende de Ed: Groot Mo: en andere Collegien en Heeren aldaer /
 aengaende haren staet te communiceren / en te delibereren : Eynelijck dat
 haer Ho: Mo: alsdan oock geliefde den tijtel aen te nemen van Dominateurs
 of Gebieders in Oost en West-Indien, Brasil, Guinea, en Angola, soo wel als den
 Koning van Castilien : Dit is oock noodich ten aensten van alle haer On-
 derdanen dooz alle de Vereenichde Nederlanden / want die konnen seer wel
 oordeelen datmen met gheen recht aen die vande Oost-Indische Compa-
 gnie pzealongatie van Octrop kan gheben / sonder haer te pzejudiceren / het
 welke dan oock respects-halven van den staet niet en behoort te geschieden.
 De reputatie vanden staet by alle volckeren lijdt dat oock niet / want daer
 over soude deselve niet weynich schade lijden / als wanneer die aende West-
 Indische Compagnie weder een nieu Octrop gaf tot pzejuditie van haer
 andere Onderdanen : Den Coning van Spagnien heeft oock noyt sulcx
 willen doen / maer altijd goede zorghe ghebragen / dat al zijn Onderdanen
 die hem even lief zijn / dien aengaende niet en hadden te klagen : waer upt ick
 dan besluyte / datmen noot saerelijck de West-Indische Compagnie met
 d' Oost-Indische handel dient te benificeren / of van die twee Compagnie
 een te maken.

Hier

Hier en boven soo lijdt den staet dat oock geen sintz / dat men aen d' Oost-Indische Compagnie weder op nieu Octroy sal verleenen / maer wel ter contrarie dat men haer vereenicht / want haer Vo : Mo : sullen daer door de onbetaelde subsidien voor een groot deel / ist niet al / moztificeren / ende in toekomende daer van bezijt zijn / voornamentlyck soo sy die niet een eeuwich of langduerigh Octroy bentificeren / daer se nu van d' Oost-Indische Compagnie het vierendeel niet en sullen trecken. Het welck dan een saecke is van geen kleyne consideratie.

Ten tweede, 't Selve soude oock insonderhepdt hoorhnoodich en seer dienstigh zijn / om daer door de groote Traffique en Zeevaert deser Landen / gelijk als aen en in deselve eens deels vast te nagelen / ende voor 't toekomende te bevestigen : een sake daermen voor alle dingen / naest het maintenance van de ware Christelycke gereformeerde Religie / ende byzhept der selver Landen / op moet leiten / ende diemen behoort te betrachten / ghelyck dat uyt de beschryvinge der selver Traffique / Commertie en Zeevaert hier voozen in 't byeede is vertoont : ende kan ten overbloeit 't selve daer uyt afghenomen werden / dat door de macht en authoriteit van dese vereenichde Compagnie alle andere natien en volckeren van Europa selfs de Spanjaerts en Portugysen / de voor sz handel van Oost en West-Indien / Brasill / Guinea en Angola / met Godes hulpe sullen werden ontroeken / ende in dese Landen getransporeert en geconfineert / sulcx dat gheen volck ons deselve / menschelijcker wyse ghesproken / weder sal konnen ontrecken / voornamentlyck soo wy alle andere mede hulpen daer neffens gebuycken : het welcke dan sonder dese vereeninge niet moghelyck is / in 't tegart dat men anders den grooten handel van Peru en nieu Spagnien niet machtich sal konnen werden / veel min den handel der selver Landen op de Manills : welcken handel / alnoch zijnde in de macht vande Castilianen / uyt der selver handen niet kan ghetrocken werden / als by de conquesten van Peru en nieu Spagnien / dat geen werck en is vande tegenwoozdighe West-Indische / maer vande vereenichde Compagnie. Ende bestaet sulcx in goede ende ghesonde redenen / want behalven dat daer door veel honderdt tonnen Goudts contante penninghen aen de Regotie en Zeevaert deser Landen / wert ghebonden en vast ghemaerckt / en nergens anders gheinploeyert konnen werden als hier / soo ist dat dese navigatien / bestaende alreede in honderden van Schepen / dupsenden van menschen / Milsoenen van koopmanschappen / die Jaerlijc hier te Lande moeten werden uytgerust / ende daer wederom in komen / by haer selven veel Traffique / Commertie en Zeevaert mede byzengen / ende treckt deselve handel also ghelyck als een waterbuys / dupsenden van menschen / honderden van Schepen / menichte van Cooplupden en Ambachtlupden na hem in dese Landen / die daer aen dependeren / tot veel dupsent dienstboden toe / sulcx dat dese handel in dier manieren hier te Lande eens ghevesticht zijnde / daer d' Oostersehe en Noortsehe Zeevaert en Commertie is / soo treckts voozts tot hem alle ofte meestendeel vande generale Commertie / Zeevaert en Traffique des werelts / als daer aen dependende / ende daer uyt spruytende / vindinge d' ee by d' ander

der Haer so wel geaccomodeert datse na menschelijcke instichten / van
 van malkanderen niet en sijn te scheyden/eben gelijck een goet Houwelijck
 sen sy dooz de doot/dat is / dooz den onderganch des werelts ende anders
 niet/wy hebben ten deele dat aen Spaengnien en Boortugael ghesten/na-
 mentlijck dat de selve Landen/dooz dien dat sy alleen de selve Negotie had-
 den/een seer groote handel en Zeevaert gehad hebben/die sy dooz dat mid-
 del haer haer trocken/dewelcke sy wederom/naer advenant soo veel verloo-
 ren hebben/als sy die sijn quyt geworden.

Doozts dient mede wel ghenoteert dat het booz den staet van't Lant tot
 dien eynde als noch niet geradent is/volghens d' exempel vanden Coninck
 van Boortugael/de vaste plaetsen van Oost-Indien met haer Garntsoenen
 selfs te besetten op seker regelen alle de Ingesetenen desen staet vyzhepde
 te geven om op Oost-Indien te handelen/gelijck dat int particulier / des
 noodich sijnde/soude kunnen werden vertoont. Item dat mede d'Oost-
 Indische Compagnien niet en kan werden vergunt een nieu Octroy of
 prolongatie van dien: als meermaels aengewesen is, so en is dan geen beter
 raedt ten eynde doozs / als aen de West-Indische Compagnie d'Oost-
 Indische handel te geven/ofte die twee Compagnien in een lichaem te ver-
 eenigen/om alsoo dooz dat middel den algemeenen handel deser Landen in
 en aen deselve vast te naghelen. Want d' exempel vande Boortugosen leert
 ons dat klaerlijck/namentlijck dat sy den handel van Oost-Indien/Bra-
 sil/Guinea en Angola zijn quyt gheworden / by soute van een machtighe
 Compagnie/want den Coninck hebbende op andere plaetsen soo veel te doo
 heeft haer na behozen niet kunnen seconderen / of beschermen / sulcx dat sy
 eygentlijck zijn geabuseert by haer sonbereyn / daer op dan desen staet wij-
 selijck heeft te sien / ende men mach se gghen datmen wil / daer en is gheen
 vaster/noch sekerder middel / om d' algemeene negotie in dese Landen te
 stabileren en te bevestigen / als de berecninge van dese twee Compagnien/
 ofte datmen aen de West-Indische Compagnie d'Oost-Indische nego-
 tie mede vergunt.

Ten derden, Den staet vande West-Indische Compagnien vereyscht
 dat op't alderhoochste: want een ygelijck is wel ghekent/hoe noodich dat-
 men tot dienst van desen staet gheacht heeft/de voorszede Compagnie hier
 te Lande op te richten / ende te ghemoet siende de groote zwaricheden die
 haer soude ontmoeten/keeft men oock noodich gebonden de selve met eeni-
 ge plaetsen van Negotie te voorszten/gelijck als van de Guinea/Cayo berde
 ende Verginta of nieu Deerland/Mitsgaders met belofte van eenighe sub-
 sidien jaerlijcx te doen hebben/alsomen voorz die tijt haer met geen plaetsen
 meer en konde beneficiëren/om dat die van d'Oost-Indische Compagnie
 gedefreert waren: Men hoopten of vertrouden dat sy daer mede genoerch-
 same middelen hadden omme de Landen van Brasilien / Peru ende nieu
 Spaengnien te conquesteren of den Coninck van Spaengnien die ontmach-
 tigen: De particulieren hebben op die hoope oock hare penningen gesour-
 neert/niet denckende dat het werck so zwaer onder de handt soude vallen:
 men heeft haer de beloofde subsidien niet betaelt veel min extraordinaris
 geassisteert inde groote inter prinsen/by haer voorzgenomen en groote zwa-
 richeden haer obergekomen/datmen noch tans behoozde gedaen te hebben:
 men

men heeft haer uoch daer toegebracht dat se haer Capitael tot twee maet toe hebben ver groot / ende de geroquesteerde plaetsen in Basillen open gestelt voor alle d' Ingesetenen van desen staet / omme derwaerts te mogen Nego- tieren ende albaer te gaen woonen mits betalende alleen seltre vero puerie : ondertusschen soo blifse dese Compagnien gelijck als int werck steken / ende is niet machtich 't selve voort uyt te voeren / ten sy dat sy extraordinaire siche hulpe heeft : set hier nu by datse oock tot die staet zijn gekomen datmen haer tot groote en excessiue kosten van 't Landt soude moeten assisteren om haer te maintineren / by aldien datse vanden Coninch van Castilien met Oorloghe wiert aengetast / daerse niet heel vry van en is / Ick vraghe dan nu alle wijse en verstandige personen / alle trouwe Lief-hebbers van 't Wa- derlant / of men nu niet en behoorde alle dese inconuenienten voort te komen / deloghe het nu kan geschieden en den rechten tijde is ? Ende dien volghens datmen de West-Indische Compagnie niet behoorde met de Oost-Indische negotie te beneficieren / ofte met d' Oost-Indische Compagnie te vereenigen : als wesende de eenige remedie van dien.

Ten vierden, Den staet vande Oost-indische Comp. is 't selve oock al- dernootsaekelickst : want dat kanmen immers niet ontkennen / dat haer Ho : Mo : onder reuerentie / aen haer geen nieu Octrop in preiudicie van alle Ingesetenen deser Landen / en spectalic van de West-indische Comp. en der selver participanten kan verleenen / gelijck dat hier vozen oberbloedich is aengewezen / sulx dat / als den staet deser Landen al gheraden vont d' Oost-indische handel aen een bysonder Comp. te desereren / ende de West-indische Comp. daer mede niet te beneficieren / dat echter haer tegenwoordige comp. die beneficite niet en soude mogen genieten / maer nootsakelijck moeten ghe- diffolbeert werden / ende een nieuwe Oost-indische comp. weder opgericht en dat met affricie van billetten door 't heele Landt / op dat alle Ingesetenen daerinne mogen teycken en of participeren so sy willen / ende niemant dien aengaende hem heeft te beklagen / ofte dat daerinne by de respectiue Staten of Steden sodantige andere voet op wert beraemt als haer noodich en dien- stich dunckt . So wanneer nu die vande Oost-indische Comp. dat wel con- sidereren / so wil ick haer sels vraghen / of haer Staet en conditie de vere- ninghe met de West-indische Comp. niet nootsakelijck ende op het alder- hooghste noodich is ? want daer door sullen sy in effecte krijgen 't ghene sy begeeren / en anders niet met allen .

't Soude de Oost-Indische Compagnie oock niet wel smaken / dat den staet van 't Lant resolveerde en sulcx raetsaem vont / d' Oost-Indische ne- gotie voor de particulieren van desen staet of alle negotianten van dien open- te stellen / ende dat op sekerre regementen volgens d' exempelen vanden Co- ningen van Portugaelen Castilien het welke nochtans by den staet met goeue redenen heel wel gedaen en gepractiseert soude konne werden / ja sels tot haer en haer onderdanen groot proffijt : nu vrage ick alle verstandigen personen of voor d' Oost-Indische Compagnie dan uier best is / en voor haer nootsakelijck datse met die vande West-Indische Compagnie in tijts aenspann / die inden arm neemt ende daer mede accordeert / ende also een cor- pus maken / ende gesameentlijck by den staet vant Lant versoeken dat sulcx by hare consent mach geschieden ende dat haere Ho : Mo : aen de selve wil- len verleenen een eeuwigh of langdurende Octrop .

Ten vijfden, De welbaert van beyde d' Oost en West-Indische Compagnien is derselver combinatie oock gelegen: want vooz eerst sullen alle imperfectien van haer beyder Compagnien daer dooz gantsch wech genomen werden/ even gelijck als men van twee imperfecte wijnen/ te weten/ van een wyanje en milde/ of van een stijbe en soete/ een goede en volkomen wijn maect/ met die onder een te mengen: te weten/ d' Oost-Indische Compagnie hebbende verschepe de imperfectien/ sal dooz de vereeninghe met de West-Indische Compagnie daerinne verbeteret werden/ dooz dien deselve gelegentheyt heeft om alsulck ghebreck of imperfectie selfs te remedieren/ ofte dooz mededeelinge van hare overbloedicheyt te suppliere/ gelijck oock aen d' ander zijde d' Oost-Indische compagnie in vier voeghen d' imperfectien vande West-Indische compagnie sal wech nemen. Als namentlijck: de klepne eppen Jurisdiccie/ de weynich colonien van onse eppen natie/ ende de klepne occasien daer toe/ die d' Oost-Indische Compagnie nu heeft/ sal de West-Indische compagnie upt haer overvloet verbullen: Item/ de klepne Negotie/ ende de weynich plaetsen van dien/ die nu de West-Indische compagnie heeft/ sal d' Oost-Indische compagnie upt haer overvloet te baet komen: Item d' onsekerheyt van d' Oost-Indische negotie/ dewijle dat die meerendeels bestaet in 't fabreer ende de gunste vande Koningen aldaer/ wozt van geen inportantie dooz dien de West-Indische compagnie vaste en sekere gelegentheyt daer toe heeft/ daer men onder tusschen kan negotieren/ terwijle de verlozen in Oost-Indien geredzesseert wert. Item daer d' Oost-Indische Compagnie nu weynich occasien heeft om den Konink van Castilien af bzeuck te doen/ tot dienst van desen Staet/ en vergrotinge der selver Crasque/ Zee-vaert en Commertie/ daer heeft de West-Indische compagnie soo veel te overbloediger occasie toe. Item gelijck de West-Indische compagnie nu niet machtich genoegh is om Peruen nieu Spaengien den Coninck van Spaengien t ontweldigen: Soo salmen dat konnen doen als sy vereenicht sijn. Item gelijck by Oost-Indische compagnie nu de plaetsen/ die den Coninck van Castilien in Oost-Indien besit/ als van de Manilles en andere/ niet wel mogelijck sijn te bekomen/ vooz dien dat hy de selve upt Peru en nieu Spaengien seer bequaemelijck kan seconderen/ soo salmen dat seer gemakelijck konnen doen alsoe vereenicht sullen sijn. Item daer nu d' Oost-Indische compagnie de silberijcke schepen/ die alle Jaren upt West-Indien na de Manilles met tachtich oft negentich tonnen Gouts gaen/ niet weten te crigen/ salmen met Gods hulpe wel bekomen na de vereeninge. Item gheelijck de West-Indische compagnie nu gheen raet en weet om de costelijcke gheladen schepen te nemen die alle Jaren upt de Manilles in West-Indien komen/ waerdich hondert en twintich en meer tounne Gouts/ soo salmen dat seer wel te weech bzenghen als sy niet d' Oost-Indische compagnie sal vereenicht sijn. Item daer nu/ noch de Oost-Indische noch de West-Indische compagnie upt Peru/ nieu Spaengien/ Brasilien ende Manilles/ of andere plaetsen van Oost-Indien/ noch oock upt de selve op de voozsepe landen directelijck konnen noch mogen negotieren/ so salmen

dooz de bereent
nlijck blycke
van dese ti
compagnie sal
d' Oost-Indien
den Konink
daer toe te imp
gedelte van ha
Ten soeken.
lijck en dien
grootste schad
lijck Gerefory
ien werden/ sig
no vanden Sta
ten der selve/ e
almen nu g
West-Indien
voert/ soo sa
daer by meest
grootte conso
besen aler dat
hadde afgewa
dat dese twee
stillaensche h
van Kastilien
besitten/ ende
Daer desen
de grootte en
Do: de Heere
kosten die sy
Heerde Rebel
oock beweet
assiteren/
tot volkom
kennen dat
den van de
Daerlijck
derlanden t
middel vooz
Dontgenote
dypen of me
en voozdeel
van d' Oost e
gebooren en t
is vertoont.
An hier op
salte wegde b

dooz

door de vereeniging metten tijt dat doen : Dyt alle t'welcke dan ootstichtig-
 nelijck blyckt ende gelijck als met handen is te tasten dat door de vereenig-
 inge van dese twee Compagnien een volmaecte / perfectie en volcomen
 compagnie sal ghemaect werden / die niet alleenlyck Jaerlijc aen haer
 Participanten groote winsten sal konnen upt keren maer noch haer en bo-
 ven den Koning van Kastilien / sonder haer capitael te periclitieren of tselve
 daer toe te imploeren / groote Oorzoge aen doen. Want sy dat met een
 gedeelte van haer winste sal effectuieren.

Ten secken. De voorszepde vereeniging deser compagnien is oock nootfa-
 kelijck en dienstlich / om dat daer door den Koninck van Castilien de alder-
 grootste schade/deser Staet de aldergrooste dienst / ende de waere Christe-
 lijcke Gereformeerde Religie seer wijt upt gebrept en voort geplant sal kon-
 nen worden / sijnde alles selve wel de voornaemste en princepaelsie intentien
 soo vanden Staet vant lant als de West-Indische compagnie in 't oprech-
 ten der selve / ende die daeromme wel specialijck betracht moeten werden :
 Alsmen nu gaet consideren en overlaen alle d' Oorzogen die de Oost en
 West-Indische compagnien vanden beginne tot desen dage toe hebben ge-
 voert / soo sal men bevinden dat Portegael ende niet Kastilien egyptelijck
 daer by meest is beschadicht en ghekenecht / ende dat alle de selve van so
 groote consideratie nu niet en sijn of gheacht moeten werden als wel vooz
 desen aleer dat het Koningrijck van Portegael het Kastiliaensche Iorck
 hadde afgewozpen : Ende dattet daerom eensdeels wel te wenschen waer
 dat dese twee compagnien alle hare crachten voornaemtelijck tegen de Ca-
 stiliaensche haer Kolonien gebuycht hadden / want so soude den Koninck
 van Kastilien nu moghelijck niet een voet; Landts in West-Indien meer
 bestitten / ende consequentelijc oock niet een plaets meer in Beerlant hebben.
 Daer desen Staet soo veel aengelegghen is : Alsmen oock gaet over leggen
 de groote en machtige velt-Legers die desen Staet ondert belepdt van sijn
 Ho: de Heere Prince van Orangien te velt hebben gebrecht / ende de groote
 kosten die sy hebben gedaen / omme de Koninck van Kastilien upt de ver-
 heerde Nederlanden te jagen. Item / dat sijn Majesteit van Oranckrijck
 oock bewrecht hebben / omme tot bevesting van sijn staet / haer daer inne te
 assistieren / soo kanmen lichtelijck daer upt wel oordelen hoe nodich sulx sy
 tot volcomen bevesting van desen Staet / maer niet sonder met eene te be-
 kennen dat soo lange den Koninck van Kastilien vreetamentelijck sijne lan-
 den van Peru en Nieuw Spaengien helet dat het noch by ons noch by
 Oranckrijck noch by ons beyde niet wel ongelijck en is / hem selve sijn Ne-
 derlanden t'ontmachtigen / of daer upt te drynben : Maer nu is een bekent
 middel vooz handen omme dit groot goet vooz desen Staet en alle haer
 Bontgenoten / met Godes hulpe / te weghe te brengen / Ja zelfs niet alleen
 buyten of met weynich van haer kosten / maer oock tot merckelijcke profijt
 en voordeel van haer en haer onderdauen : Namentlijck door de vereeniging
 van d' Oost en West-Indische compagnien / daer toe nu den rechten tijt
 gebooren en twelcke oock wel doenelijck is ghelijck hier vooren int langhe
 is verdoont.

Nu hier op soude yemandt mogen vraghen op wat manier dat men t' selve
 sal te weghe brengen / sonder het Capitael te consumeren / diminuireren noch

te percellteren gelijk de West-Indische compagnie heeft ghedaen / ende
 'welck oock in alle manieren vermydt moet werden / waer op ick ant-
 woorde / dat ick sulcx oock heel wel kan begripen / ende daerom van advijs
 ven dat dese Compagnie haer saken so danich aenleggen moeten / dat se jaer-
 lijcx aen haer participanten preejcs upt kunnen keeren / ende dat upt de ghe-
 dane winsten / den Jntrest van 't Kapitaal / wel verstaende / d' eerste vyf of
 ses Jaeren : Doozse daersede resterende winsten alleen en niets van 't Ka-
 pitaal tot d' Oozloge moeten aenleggen.

Ick weet oock wel dat eenighe sustineren / dat de Landen van Peru en
 nieu Spagnien beseten zijn met de Kastiliaensche natie / datmen seer bel-
 lichteus volck is / ende dat se van naturen so danich legghen / dat wijder seer
 qualijck aen of in kunnen komen / ende ter contrarie den Koning van Kastil-
 lien seer kozt en ghemackelijck / ende dat ter derhalven vooz dese compagnie
 niet mogelijck sal zijn deselve Landen te vermeersteren : van deselve sullen
 wederom gelieven te considereren. Teneersten, dat teghenwoordich den
 Koning van Kastilien tweeduldigh gheoccupeert is in Spagnien / soo te-
 gen de Doztugijzen als Kataloniers / zijnde twee machtige doode vbanden
 en de noch van Brancckrijck ende dat ter derhalven vooz dese compagnie
 dat hy hier in Nederlandt desgelijcx in een tweevoudige Oozloge geinvol-
 veert is / namentlijck tegen zgn Maj. van Brancckrijck / ende dese vereenig-
 de Nederlanden / twee vbanden daer hy hem niet teghens kan beschermen /
 ghelijck als wy Jaerlijcx sien. Ten derden, dat hy oock in een nieuwe
 Kastiliaensche Oozloghe is vervallen die hem extraordinaris kostelijck sal
 vallen ende seer incommoder. Ten vierden, dat Arogon Andalusia, en Napels
 hem suspect sijn / daer sy moet na om sien en voozorge dzagen. Ten vijften.
 Dat hy doozt verlies van Dooztegael sijn beste haven / te weten / de rebter
 van Licxboa, en sijn beste en meeste Zee volck verlozen heeft / om na West-
 Indien te equiperen. Ten seften, dat hy doozt verlies van Brasilien soa-
 danich belet is dat hy seer swaerlijck eenige Platen of schepen na de Zuyt-
 Zee kan senden / om dat sy nu de selve aldaer niet en kan refrescheren. Ten
 leventen, dat hy doozt missen van Angola sijne voozseyde West-Indische
 Landen en insonderheyt sijne silver-mijnen aldaer dapper geincommodeert
 en ge-discontenteert sijn. Ten achften, dat wy dooz de conqueste van Bra-
 silien seer bequaeme gheleghentheyt hebben om de voozsz Landen van Peru
 en Nieu Spagnien 'tsp dooz de Zuyt-Zee / 'tsp dooz de Doozt-Zee / 'tsp
 dooz de rebter van La Plata ter sijde in rozthept oyt onvertienste aen te tast-
 en te bespringen. Ten negensten, dat den Coninck van Castilien dooz
 de Catalonische Oozloge genootsaect is om een machtige schreeps arma-
 de in de Straet te houden / tegen die van sijn Majestejt van Brancckrijck.
 Ten tiende, dat hy so danich genootsaecte is / dat hy sijn beste Krijgs-
 volck upt West-Indien t' voozleden Jaer heeft moeten ontbieden : Ende
 dien volgens dat hy tot daer toe / dooz alle 't selve is gebzacht / dat hy sijne
 voozsz Landen van Peru / en Nieuw Spaengien na behooren niet en kan
 affisteren / noch van volck / noch van Ammonitie / noch van Officieren /
 noch van Schepen en andere behoefstigheden daer toe noodich. Ende dien
 volgens dat het nu den rechten en gewenste tijt is om de voozsz Landen aen
 te tasten / ende dat dese vereenigde Compagnie daer toe seer bequame ghele-
 gentheyt sal hebben.

Doe oft
 om de vooz
 also d' aen
 liden / en
 nisten zjn
 standich
 aldien daer
 Onderv
 alle versta
 haer sal ka
 Sicheken
 ander beg
 Peru niet k
 daer lang
 Koozman
 lger veel
 den ge bja
 kribere d
 ende / volk
 en by dese
 plaets of
 streeren / o
 tributie te
 soube siet
 daer lang
 is so my
 of dese C
 nambucq
 trecken /
 Spagnien
 ende desel
 Landen
 niet dese
 al dan te
 Silver-
 Panama
 al haer S
 manscha
 men? J
 niet geno
 ten beroo
 of dese C
 Dende / J
 Nieu Spag
 Millioen
 gaen of te
 West- J

Doe ofte in wat manieren dat nu dese Compagnie dient te procederen / om de voorsz Landen te conqvesteren / dat en is niet wel te beschryven / also d' aenclagen der Oorzogen soo langh beraedt te vozen qualijck konnen lijden / en geensints die alle man en den vpyant bekent zyn / den tydt en d' ocasten zyn de vaeremoeders van dien / sulcx dat ick niet recht van onverschandicheyt en onvoorzichticheyde soude mogen beschuldicht werden / by aldien dat ick dien aengaende hier sulcx trachte te doen.

Ondertusschen ebenwel om niet heel daer op stil te zwijghen / soo wil ick alle verstandighen te bedenken geben / ende vraghen / of niet dese compagnie haer sal konnen meester maecken van Rio de Plata, 't sy by 't innemen van 't Stedeken Bones Ayrix, dat onder den Koning van Castilien staet / of eenich ander bequame plaets aldaer te Fortificeren? Item / of daer mede die van Peru niet benomen soude zyn alle haer correspondentie en commertie / die sy daer lange met zwarten / die daer uyt Angola wierden gebzacht / en andere Koopmanschappen hadden? ende ter saecke van 'twelcke vooz desen jaerlijcx veel hondert dupsent stucken van achtē uyt Peru tot Bones Ayrix wierden gebzacht. Item / of niet dese compagnie als dan sal konnen de voorsz Riviere de La Plata met alle zyn navigable kleynder Rivieren / daer in bloeyende / volkomen en perfect ontdecken? en vernemen wat volckeren op / aen en by deselve legghen? of sy oock niet sal konnen trachten een bequame plaets of twee op de Frontieren van Peru langs deselve Rivier te Fortificeren / om daer dooz de naest gelegen plaetsen te subjugeren of onder contributie te bzingen? Item / of men in dese voorsz ontdekkinghe niet mede soude sien een bequame passagte te vinden om by de Chinesen te komen / om daer langs met haer te handelen / over Goudt dat daer in overbloedicheyde is / so my bericht is / en om haer te wapenen tegen de Castilianen? Item / of dese Compagnie niet sal konnen uyt dese Riviere van La Plata / ofte Fernambucq, met een Bloot Schepen en behoorzijck gheral Krijgs-volck vertrecken / ende na de Zuydt-Zee gaen? ende op de Kusten van Peru en Nieu Spagnien haer meester maken van twee of drie bequame plaetsen aldaer? ende deselve Fortificeren en besetten? Item / of niet daer dooz de voorsz Landen grootelijcx getroubleert en misnoeght souden werden? Item / of niet dese Compagnie met weynigh Oorzogh-Schepen in de Zuydt-Zee als dan te houden / die van Peru van Jaer tot Jaer niet sal konnen al haer Silver-Schepen nemen / die veel Millioenen waardich zyn / als sy nae Pannama gaen / om 't selve daer over te Schepen na Castilien? als mede al haer Schepen die van daer na Peru komen / met veel kostelijcke Koopmanschappen geladen? of te minsten deselve beletten te gaen en te komen? Item / of dooz alsulcke meeninge of belettinge het Landt van Peru niet genoeghsaem van Castilien afgesneden sal zyn? ende van alle behoefsten berooft werden? en dies te bequamer daer na te conqvesteren? Item / of dese Compagnie met haer Schepen / ghestadich inde Zuydt-Zee houdende / Jaerlijcx niet sal konnen de rijcke Silver-Schepen nemen / die uyt Nieu Spagnien na de Manillis gaen? ende die van daer wederkeeren / met veel Millioenen aen Koopmanschappen? of te minsten deselve beletten te gaen of te komen? Item / of dooz alsulcke meeninge of belettinge / die van West-Indien den Handel vande Manillis niet en soude werden benomen?

Item

Item/of dese Compagnie daer door en 'tverbrande van alle andere Schepen die sp inde Zuydt-Zee bekomen/niet de Manillis en alle andere plaetsen/die den Konink van Kastilien in Ost-Indien noch heeft/vande booznoemde Landen van Peru en nieu Spagnien/niet en sal afsnijden/ende daer door alle deselve onmachtich maecken/om haer selven te defenderen

Item/of niet dese Compagnie upt Pernambuco met Schepf-Bloten en macht van Krings-volk des Konings West-Indische Landen en Zeeplaetsen/in de Noort-Zee gelegen/op't onbesiensse en in korten tijdt kan bespringen/b-legeren/en innemen/ Item/of sp oock niet met haer Bloten en Schepen op de silver-Bloten/Hondures-baerders/en andere Schepen vande Castilianen kunnen passen/ Item/of sp met den Konink van Portugael niet soude kunnen arceyderen om gesamentlijck met seker gheval Dozlogh-Schepen alle Aeren/ofte alle twee of drie Aeren/nae datse verstaen dat dienstigh is/ op de silver-Blot te passen teghen dat die overkomt/ Eyndlijck om afte bzeken en upt ons propoost te scheyden/of niet dese Compagnie voorts met klepne moepte de boorsz Landen van Peru en nieu Spagnien sal bemachtige/als wanneer de principaelste zee-plaetsen van dien ghewonnen/sp van alle Negotien en behoefsten berooft/en vanden Koninck van Castilien en Spagnien afgesneden en verlaten sullen zyn.

Alle 'twelcke van na mijn oordeel by dese Compagnie wel doenelijck zijnde soo beslupte ick daer upt/datmen tot af-bzeurk vanden Koninck van Castilien niet beters kan doen/als van d' Oost en West-Indische Compagnie maer een Compagnie te maken. Daer is oock niet aen te twijffelen/of den Konink van Kastilien/sal dese combinatie oock soodanich appreghenderen/en hem daer over meer ontsetten/als over eenige van zyn andere Dozloge/door dien hy seer wel kan begrijpen/dat daer upt de doord siechte van zynen staet sal ontstaen/en dat hy daerom alle deboir sal doen tot de gemeene zede/alwaert oock soo te spreken tot zyn groot naedeel/om dese combinatie te verhinderen.

Hoe grootelijck nu de conqueste van dese landen soude dienen tot de boort plantinge vande ware Christelijcke gereformeerde religie/is niet noodich hier int brede te debetieren/omdat de saecke daer van selfs spreekt.

Hier hebt ghy dan int kortje mijne redenen en insichten/waeromme datmen vande Oost en West-Indische Compagnien/maer een Compagnie dient te maken: Waer hy pder de sijne kan voegen die van selfde opinie is/om dies te bequamer stoffe te hebben alle teghen-sprekers en Contraminers tegen te gaen/ende het goede/en nodighe werck te vorderen/vercommanberen en arceyteren.

Ich soude met eenoop de Principaelste gronden/en redenen vande tegensprekers wel geantwoort hebben/maer upt vrese dat ick eenige mochte overlaen/en dit geschrijft te groot soude werden/soo heeft my beter gedacht daer mede te supercederen tot dat sp hier op geantwoort sullen hebben. Besluptende dan seg ick / datmen nu ter tijt niet beters/niet dienstelijckers noch niet nootsaekelijckers kan doen/als van d' Oosten West-Indische Compagnien maer een Compagnie te maken.